

SODBA SODIŠČA PRVE STOPNJE (četrti razširjeni senat)  
z dne 1. julija 2004\*

V zadevi T-308/00,

**Salzgitter AG**, s sedežem v Salzgitterju (Nemčija), ki jo zastopata J. Sedemund in T. Lübbig, odvetnika, z naslovom za vročanje v Luxembourg,

tožeča stranka,

ob intervenciji

**Zvezne republike Nemčije**, ki jo zastopata W.-D. Plessing, zastopnik, skupaj s K. Schroeterjem, odvetnik,

intervenient,

\* Jezik postopka: nemščina.

proti

**Komisiji Evropskih skupnosti**, ki jo zastopata K.-D. Borchardt in V. Kreuschitz, zastopnika, z naslovom za vročanje v Luxembourggu,

tožena stranka,

katere predmet je razveljavitev odločbe Komisije 2000/797/ESPJ z dne 28. junija 2000 o državni pomoči, ki jo Nemčija izvaja v korist družbe Salzgitter AG, družbe Preussag Stahl AG in hčerinskih podjetij skupine, danes imenovanih Salzgitter AG – Stahl und Technologie (SAG) (UL L 323, str. 5),

**SODIŠČE PRVE STOPNJE EVROPSKIH SKUPNOSTI**  
(četrti razširjeni senat),

v sestavi V. Tiili, predsednica, J. Pirrung, P. Mengozzi, A. W. H. Meij in M. Vilaras, sodniki,

sodni tajnik: I. Natsinas, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 16. oktobra 2003

izreka naslednjo

## Sodbo

### Pravni okvir

1 Člen 4 PJ določa:

„Znotraj Skupnosti se na podlagi te pogodbe kot nezdružljive s skupnim trgom za premog in jeklo odpravijo in prepovedo:

[...]

c) subvencije ali pomoči ali kakršna koli vrsta posebnih dajatev, ki jih države dodelijo ali naložijo.“

2 Člen 67 PJ določa:

„1. Vlade države članice morajo obvestiti Komisijo o vseh dejavnostih svoje države, ki bi lahko pomembno vplivale na pogoje konkurence v sektorjih premoga in jekla.

2. Če taka dejavnost pri enaki donosnosti tako poveča razlike v proizvodni ceni, da povzroči hudo neravnovesje, lahko Komisija po posvetovanju s Svetovalnim odborom sprejme naslednje ukrepe:

- če ima dejavnost države škodljive posledice za podjetja iz sektorja premoga in jekla v pristojnosti te države, ji lahko Komisija dovoli odobritev pomoči, katere višina, pogoji in trajanje so določeni v dogovoru z Visoko oblastjo. [...]
  
- če ima dejavnost države škodljive posledice za podjetja iz sektorja premoga in jekla v pristojnosti drugih držav, Komisija nanjo naslovi priporočilo za njihovo odpravo z ukrepi, za katere meni, da so najbolj združljivi z njenim gospodarskim ravnovesjem.

[...]“

3 Člen 95, prvi in drugi odstavek, PJ določa:

„V primerih, ko bi bila za uresničitev enega od ciljev iz členov 2, 3 in 4 za delovanje skupnega trga premoga in jekla v skladu z določbami člena 5 nujna odločba ali priporočilo Komisije, pa s to pogodbo nista predvidena, lahko Komisija tako odločitev ali priporočilo sprejme po posvetovanju s Svetovalnim odborom s soglasjem Sveta, ki sklepa soglasno.

Taka odločitev ali priporočilo, sprejet pod enakimi pogoji, opredeljuje tudi morebitne sankcije.“

- 4 Da bi zadostila potrebam po prestrukturiranju jeklarskega sektorja, se je Komisija od zgodnjih osemdesetih let za uvedbo programa Skupnosti za dodelitev državnih pomoči jeklarski industriji v določenih izčrpno naštetih primerih oprla na člen 95 PJ. Ta ureditev je bila pozneje zaradi premagovanja konjunktturnih težav jeklarske industrije večkrat spremenjena. Različne odločbe, ki so bile v zvezi s tem izdane, se ponavadi označujejo kot „pravila o pomoči jeklarstvu“.
- 5 Komisija je 18. decembra 1996 sprejela Odločbo št. 2496/96/ESPJ o predpisih Skupnosti za pomoči jeklarstvu (UL L 338, str. 42), ki so šesta pravila o pomoči jeklarstvu. Ta odločba se je uporabljala od 1. januarja 1997 do 22. julija 2002.

## Dejansko stanje

- 6 Družba Salzgitter AG – Stahl und Technologie (v nadaljevanju: tožeča stranka) je skupina, ki posluje v sektorju jeklarstva in vključuje Preussag Stahl AG in druga podjetja, ki poslujejo v istem sektorju.
- 7 V Nemčiji je bil Zonenrandförderungsgesetz (nemški zakon, katerega cilj je bil vplivati na razvoj območja vzdolž meje z nekdanjo Nemško demokratično republiko in nekdanjo Češkoslovaško republiko, v nadaljevanju: ZRFG) sprejet 5. avgusta 1971

in Komisija ga je skupaj z nadaljnimi spremembami po presoji ukrepov, ki jih predvideva glede na člen 92 Pogodbe ES (ki je po spremembi postal člen 87 ES) in člen 93 Pogodbe ES (ki je postal člen 88 ES), potrdila. Zadnje spremembe ZRFG je Komisija potrdila kot državne pomoči, združljive s Pogodbo ES (UL 1993, C 3, str. 3). ZRFG je dokončno prenehal veljati leta 1995.

- 8 Od začetka je člen 3 ZRFG določal davčne spodbude v obliki posebnih amortizacij (Sonderabschreibungen) in neobdavčenih rezervacij in rezerv (steuerfreie Rücklagen) za investicije v vse obrate podjetja vzdolž meje z Nemško demokratično republiko ali Češkoslovaško republiko (v nadaljevanju: območje Zonenrandgebiet). Posebne amortizacije so pomenile možnost, da se v bilanco stanja družbe iz naslova subvencioniranih investicij v prvem letu ali prvih letih, ki so sledila navedenim investicijam zadevnega podjetja, vpiše večja amortizacija glede na splošna pravila. To je za podjetje pomenilo znižano davčno osnovo in s tem več likvidnosti za prvo ali prva leta, ki so sledila investicijam, torej več likvidnega kapitala. Podobne prednosti je bilo podjetje deležno zaradi neobdavčenih rezervacij in rezerv. Vendarle pa se posebne amortizacije in neobdavčene rezervacije in rezerve niso mogle kumulirati.
- 9 Z dopisom z dne 3. marca 1999 je Komisija po tem, ko je v letnih poslovnih izkazih družbe Preussag Stahl AG, ene od družb sedanje skupine Salzgitter AG, ugotovila, da so ji bile v letih od 1986 do 1995 na podlagi člena 3 ZRFG dodeljene številne pomoči, obvestila Zvezno republiko Nemčijo o svoji odločitvi, da začne postopek, določen v členu 6(5) šestih pravil o pomoči jeklarstvu glede pomoči, ki jih je Nemčija dodelila družbi Preussag Stahl AG in drugim hčerinskim jeklarskim družbam skupine Salzgitter AG. Z navedeno odločbo, objavljeno 24. aprila 1999 v *Uradnem listu Evropskih skupnosti* (UL C 113, str. 9), je Komisija zainteresirane osebe pozvala, naj predložijo svoje pripombe glede zadevnih pomoči.

- 10 V okviru upravnega postopka je Komisija z dopisom z dne 10. maja 1999 prejela komentarje nemških oblasti ter pripombe edine tretje zainteresirane osebe, ki je vstopila v postopek, družbe UK Steel Association, ki jih je posredovala Zvezni republiki Nemčiji.
- 11 Komisija je 28. junija 2000 sprejela odločbo 2000/797/ESPJ o državni pomoči, ki jo Nemčija izvaja v korist družbe Salzgitter AG, družbe Preussag Stahl AG in hčerinskih podjetij skupine, danes imenovanih Salzgitter AG — Stahl und Technologie (SAG) (UL L 323, str. 5, v nadaljevanju: izpodbijana odločba), v kateri je posebne amortizacije in neobdavčene rezervacije in rezerve, določene s členom 3 ZRFG in katerih uporabnica je bila tožeča stranka, v višini 484 milijonov oziroma 367 milijonov nemških mark štela za državne pomoči, nezdružljive s skupnim trgov. V skladu s členoma 2 in 3 izpodbijane odločbe je Komisija Zvezni republiki Nemčiji odredila, naj navedene pomoči izterja od upravičencev, in jo pozvala, naj navede natančne pogoje njihovega vračila.

### **Postopek in stališča strank**

- 12 Tožeča stranka je to tožbo pri sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje vložila 21. septembra 2000.
- 13 Zaradi zahtevka tožeče stranke v tožbi je Sodišče prve stopnje toženo stranko z dopisom sodnega tajnika z dne 13. novembra 2000 pozvalo, naj izpolni obveznosti iz člena 23 Protokola o statutu ESPJ Sodišča. Tožena stranka je 3. januarja 2001 pri sodnem tajništvu vložila upravni spis, sestavljen iz 27 vlog, od katerih nobena ni imela zaupnega značaja. Z dopisom z dne 11. januarja 2001 je sodni tajnik tožečo stranko obvestil, da lahko vpogleda v upravni spis pri sodnem tajništvu.

- 14 Zvezna republika Nemčija je 30. januarja 2001 priglasila intervencijo v okviru zadevnega postopka na strani tožeče stranke.
- 15 Ker stranki zahtevi za intervencijo Zvezne republike Nemčije nista ugovarjali, je predsednik četrtega razširjenega senata Sodišča prve stopnje 29. marca 2001 s sklepom slednji intervencijo dovolil.
- 16 Po vložitvi stališč tožeče in tožene stranke glede vloge intervenienta Zvezne republike Nemčije se je pisni postopek končal 3. septembra 2001.
- 17 Na podlagi poročila sodnika poročevalca se je Sodišče prve stopnje (četrti razširjeni senat) odločilo, da razpiše ustno obravnavo, in v okviru formalnega procesnega vodstva pozvalo stranki, naj predložita nekatere dokumente in odgovorita na nekatera vprašanja pred obravnavo, kar sta storili v za to določenem roku.
- 18 Stranki sta svoje navedbe in odgovore na vprašanja Sodišča prve stopnje podali na obravnavi 16. oktobra 2003.
- 19 Tožeča stranka in Zvezna republika Nemčija, ki intervenira na njeni strani, Sodišču prve stopnje predlagata, naj:

— izpodbijano odločbo razglasi za nično;

— toženi stranki naloži plačilo stroškov.

20 Tožena stranka predlaga, naj Sodišče prve stopnje:

— tožbo zavrne kot neutemeljeno;

— tožeči stranki naloži plačilo stroškov.

## **Pravno stanje**

21 V utemeljitev zahtevka za razglasitev ničnosti tožeča stranka navaja osem razlogov. Prvi razlog je, da naj bi Komisija prišla do različnih nepravilnih ugotovitev glede pojma državne pomoči; drugi razlog je napačna razlaga člena 4(c) PJ in člena 67 PJ; tretji razlog je neuporaba člena 95 PJ; četrti razlog je napaka pri presoji zaradi opredelitve nekaterih investicij kot ukrepe, ki spadajo v področje uporabe Pogodbe ESPJ; peti razlog je napačna presoja, ker naj Komisija nekaterih projektov investiranja ne bi opredelila kot ukrepe varstva okolja; šesti razlog je napačna presoja pri določitvi odločilne stopnje sedanje vrednosti; sedmi razlog očita kršitev načela pravne varnosti, osmi razlog pa nazadnje kršitev obveznosti obrazložitve.

*Prvi tožbeni razlog: različne ugotovitve Komisije glede pojma državne pomoči naj bi bile napačne*

- 22 V okviru prvega tožbenega razloga tožeča stranka zatrjuje, da je Komisija posebne amortizacije in neobdavčene rezervacije in rezerve, določene s členom 3 ZRFG, nepravilno opredelila kot državne pomoči v smislu Pogodbe ESPJ. Ta razlog se naprej deli na štiri dele, ki se ustrezno nanašajo na splošen značaj ukrepov, določenih s členom 3 ZRFG, na domneven izravnalni značaj teh ukrepov, na domnevno nujnost preizkusa davčnih pravil držav članic Skupnosti za ugotovitev, kaj je „normalna“ davčna obremenitev, in končno na zatrjevano dolžnost Komisije, da določi vpliv ukrepov, določenih s členom 3 ZRFG, na konkurenco.

Prvi del tožbenega razloga: zmotna opredelitev davčnih določb člena 3 ZRFG, ki naj bi bile splošne davčne določbe

— Trditve strank

- 23 Tožeča stranka navaja, da so finančne določbe ZRFG splošne določbe, ki se uporabljajo za vsa podjetja Skupnosti, ki imajo obrate v obmejnih regijah Zvezne republike Nemčije z nekdanjo Nemško demokratično republiko in nekdanjo Češkoslovaško republiko. Ob teh okoliščinah tožeča stranka zatrjuje, da davčnih ukrepov, določenih v členu 3 ZRFG, ni mogoče opredeliti za državno pomoč.
- 24 Intervenient se v bistvu pridružuje temu stališču.

- 25 Tožena stranka najprej navaja, da je bil dokončen značaj predhodnih odločb Komisije glede ZRFG že ovira za sprejetje odločbe, ki za državne pomoči ne bi opredelila ukrepov, določenih v členu 3 ZRFG, ker sta pojem državne pomoči, naveden v členu 4(c) PJ, in pojem iz člena 87 ES neizpodbitno enaka, čeprav so pravila, ki se navezujejo nanju, v osnovi različna.
- 26 Tožena stranka nato navaja, da imajo davčne olajšave, določene v členu 3 ZRFG, regionalne posebnosti. Celo če bi ti ukrepi koristili vsem podjetjem, bi omogočali konkurenčne prednosti zgolj za investicije v favorizirano regijo in ne za investicije v obrate zunaj te regije. Ti ukrepi naj bi bili sprejeti zlasti za favoriziranje ene regije in jih je zato treba šteti za državne pomoči.

— Presoja Sodišča prve stopnje

- 27 Najprej je treba spomniti, da je po ustaljeni sodni praksi pojem državne pomoči bolj splošen od pojma subvencije, ker zajema ne le pozitivne dajatve, kot so subvencije same, temveč tudi ukrepe, ki v različnih oblikah zmanjšujejo stroške, ki ponavadi obremenjujejo aktivno podjetja in ki so s tem, ne da bi bili subvencije v strogem pomenu besede, enaki in imajo enake učinke (sodbe Sodišča z dne 23. februarja 1961 v zadevi De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg proti Visoki oblasti, 30/59, Recueil, str. 1, 39; z dne 15. marca 1994 v zadevi Banco Exterior de España, C-387/92, Recueil, str. I-877, točka 13, in z dne 1. decembra 1998 v zadevi Ecotrade, C-200/97, Recueil, str. I-7907, točka 34).

- 28 Poleg tega je sodišče Skupnosti pojasnilo pojme iz določb Pogodbe ES glede državnih pomoči. Ta pojasnila so upoštevana za uporabo ustreznih določb Pogodbe ESPJ, kolikor z njo niso neskladne. Torej se je v tem obsegu za presojo zakonitosti odločb, ki zadevajo pomoči iz člena 4(c) PJ, upravičeno sklicevati na sodno prakso o državnih pomočeh, za katere velja Pogodba ES. Še zlasti to velja za sodno prakso, ki pojasnjuje pojem državne pomoči (sodbi Sodišča prve stopnje z dne 21. januarja 1999 v zadevi *Neue Maxhütte Stahlwerke in Lech-Stahlwerke* proti Komisiji, T-129/95, T-2/96 in T-97/96, Recueil, str. II-17, točka 100, in z dne 29. junija 2000 v zadevi *DSG* proti Komisiji, T-234/95, Recueil, str. II-2603, točka 115).
- 29 V zvezi s tem je v skladu z ustaljeno sodno prakso posebnost ali selektivnost državnega ukrepa ena od značilnosti pojma državne pomoči, bodisi v okviru Pogodbe ES (v tem smislu glej sodbi Sodišča z dne 26. septembra 1996 v zadevi *Francija* proti Komisiji, C-241/94, Recueil, str. I-4551, točka 24, in z dne 19. maja 1999 v zadevi *Italija* proti Komisiji, C-6/97, Recueil, str. I-2981, točka 17) bodisi v okviru Pogodbe ESPJ (sodba *Ecotrade*, navedena v točki 27 zgoraj, točka 40), čeprav to merilo ni izrecno omenjeno v členu 4(c) PJ. Torej je treba preveriti, ali zadevni ukrep daje ali ne daje prednosti v izključno korist določenih podjetij ali določenih sektorjev dejavnosti (v tem smislu glej sodbo *Ecotrade*, navedena v točki 27 zgoraj, točki 40 in 41).
- 30 Končno je treba poudariti, da ima pojem pomoči, kot je opredeljen v Pogodbi ES, pravni značaj in ga je treba razlagati na podlagi objektivnih dejavnikov. Zaradi tega mora sodišče Skupnosti načeloma in upoštevajoč konkretne dejavnike spora, o katerem odloča, ter tehničnost ali zapletenost presoje, ki jo je opravila Komisija, izvajati celoten nadzor, kar zadeva vprašanje, ali ukrep spada v področje uporabe člena 87(1) ES (sodba Sodišča z dne 16. maja 2000 v zadevi *Francija* proti *Ladbroke Racing* in Komisiji, C-83/98 P, Recueil, str. I-3271, točka 25; sodbi Sodišča prve stopnje z dne 12. decembra 2000 v zadevi *Alitalia* proti Komisiji, T-296/97, Recueil, str. II-3871, točka 95, in z dne 17. oktobra 2002 v zadevi *Linde* proti Komisiji, T-98/00, Recueil, str. II-3961, točka 40).

- 31 Enako mora veljati za vprašanje, ali ukrep spada v področje uporabe člena 4(c) PJ, saj izvajanje takega sodnega nadzora ni nezdržljivo s Pogodbo ESPJ.
- 32 V zadevnem primeru tožeča stranka Komisiji v bistvu očita, da je štela, da so davčne določbe člena 3 ZRFG selektivne.
- 33 Ob upoštevanju sodne prakse, navedene v točki 29 zgoraj, je torej treba preveriti, ali zadevni ukrepi dajejo ali ne dajejo prednosti v korist določenih podjetij ali določenih sektorjev dejavnosti.
- 34 Treba je opomniti, da člen 3 ZRFG določa, da se lahko davčnim zavezancem, ki investirajo v industrijski obrat v območju Zonenrandgebiet, in glede na gospodarsko zapostavljenost, ki je posledica posebnega položaja te regije, na njihovo zahtevo odobri, da se v okviru obdavčitve prihodkov vnaprej upošteva določene dejavnike, ki lahko zmanjšajo davčno osnovo. Ugodnosti od posebne amortizacije in posebnih rezervacij, dovoljenih na podlagi člena 3 ZRFG, zadevajo tako premičnine kot nepremične, ki so del sredstev podjetja. Poleg amortizacij za zmanjšanje vrednosti, določenih z zakonom na obdavčenje dohodka, se lahko v letu, ko je prišlo do nabave ali izdelave, ali v štirih naslednjih davčnih letih upoštevajo posebne amortizacije v višini 50 % nakupne cene blaga. Neobdavčene rezervacije in rezerve (v višini 50 % nakupne cene in stalnih sredstev) se lahko oblikujejo najpozneje dve leti pred zaključkom investicije.
- 35 Gotovo je, da se člen 3 ZRFG uporablja za vse sektorje dejavnosti, vse vrste investicij, bodisi v premičnine bodisi v nepremičnine, in za vsa podjetja brez razlikovanja glede na velikost, dejavnost ali sedež.

- 36 Enako gotovo pa je tudi, da je nujni pogoj za uporabo ukrepov iz člena 3 ZRFG, da so obrati, v katere se investira, v območju Zonenrandgebiet. Poleg tega se ne izpodbija, da je tožeča stranka za svoja obrata v Peinu in Salzgitterju v območju Zonenrandgebiet imela koristi od uporabe davčnih ukrepov, določenih v členu 3 ZRFG.
- 37 Vendar dejstvo, da je ugodnost davčnega ukrepa, določenega v zveznem zakonu, pogojena s krajevno usmerjenim investiranjem v ozemeljsko omejeno območje države članice, kot je to v obravnavanem primeru, načeloma zadošča, da se šteje, da zadevni ukrep zadeva jasno določeno kategorijo podjetij.
- 38 V bistvu se davčni ukrep, ki ga je mogoče opredeliti za državno pomoč, razlikuje od splošnega davčnega ukrepa s pravno ali dejansko omejenostjo števila uporabnikov. V zvezi s tem je Sodišče prve stopnje menilo, da ni pomembno, ali selektivnost ukrepa izvira na primer iz merila sektorja ali, kot v obravnavanem primeru, iz merila zemljepisne omejenosti na del ozemlja države članice. Da bi bilo mogoče ukrep označiti za državno pomoč, je namreč pomembno, da podjetja, ki uživajo koristi od ukrepa, pripadajo kategoriji, ki je jasno pravno ali dejansko določena z uporabo merila, določenega z zadevnim ukrepom (v tem smislu glej sodbo Sodišča EFTE z dne 20. maja 1999 v zadevi Norveška proti Nadzorni oblasti EFTE, E-6/98, Report of EFTA Court, str. 74, točka 37).
- 39 V obravnavanem primeru je treba spomniti, da je sam cilj zadevnega davčnega ukrepa v tem, da daje prednost investicijam v obrate na zemljepisno omejenem območju nemškega ozemlja, torej v obmejnih regijah z nekdanjo Nemško demokratično republiko in nekdanjo Češkoslovaško republiko. Pri tem niti tožeča stranka niti intervenient ne izpodbijata dejstva, da je treba za uveljavljanje zadevnih

davčnih ugodnosti investirati v obrate na zemljepisno omejenem območju nemškega ozemlja.

40 Podjetja, ustanovljena v Nemčiji, tako niso mogla biti deležna ugodnosti posebne amortizacije in oblikovanja neobdavčenih rezervacij in rezerv, določenih s členom 3 ZRFG za investicije v svoje obrate zunaj območja Zonenrandgebiet. Ti ukrepi torej niso mogli biti brez ralikovanja v korist vsem podjetjem na nacionalnem ozemlju.

41 Te ugotovitve ne more izpodbiti dejstvo, da so se davčni ukrepi, določeni v členu 3 ZRFG, nanašali zgolj na „obrate“ na območju Zonenrandgebiet in ne na podjetja. Če bi namreč zanikali selektivnost teh ukrepov iz razloga, da naj ti ne bi koristili neposredno podjetjem, temveč samo njihovim obratom na območju Zonenrandgebiet, bi prišlo do obidenja Skupnostne ureditve državne pomoči. V vsakem primeru pa je v tej zadevi tožeča stranka navedla, da naj bi ostala edino delujoče jeklarsko podjetje v območju Zonenrandgebiet.

42 Končno je treba poudariti, da tožeča stranka ni zatrjevala, da naj bi bilo razlikovanje, ki izvira iz zadevnega davčnega ukrepa, v skladu z značajem in strukturo sistema, v katerega se umešča (glej po analogiji sodbe Sodišča z dne 2. julija 1974 v zadevi Italija proti Komisiji, 173/73, Recueil, str. 709, točka 33; z dne 9. decembra 1997 v zadevi Tiercé Ladbroke proti Komisiji, C-353/95 P, Recueil, str. I-7007, točke od 32 do 37, in z dne 13. februarja 2003 v zadevi Španija proti Komisiji, C-409/00, Recueil, str. I-1487, točka 52; sodbo Sodišča prve stopnje z dne 18. septembra 1995 v zadevi Tiercé Ladbroke proti Komisiji, T-471/93, Recueil, str. II-2537, točka 62).

43 Zato je treba zavriniti prvi del prvega razloga.

Drugi del tožbenega razloga: domneven kompenzacijski značaj davčnih ukrepov, določenih v členu 3 ZRFG

— Trditve strank

- 44 Tožeča stranka navaja, da davčni ukrepi, določeni v členu 3 ZRFG, niso ponujali posebne finančne prednosti podjetjem, ki so izpolnjevala pogoje za ugodnost posebne amortizacije ali neobdavčenih rezervacij in rezerv, temveč le nadomestilo (vsaj delno) za posebne neugodnosti, ki so izvirale iz opravljanja gospodarske dejavnosti v regiji, ki se je zaradi razdelitve Evrope umetno znašla izolirana od svojega naravnega zaledja. Tako naj po mnenju tožeče stranke davčne določbe člena 3 ZRFG ne bi bile razlog za nobenega od ukrepov regionalne pomoči, namenjene nadomestilu za naravne regionalne neugodnosti. Cilj teh določb naj bi bil zgolj nadomestilo gospodarske škode v določenih obmejnih nemških regijah, ki jo je povzročila izključno politična umetna osamitev.
- 45 Tožeča stranka v zvezi s tem navaja, da iz določb člena 87(2)(c) ES, ki za združljive s skupnim trgom razglašajo pomoči, dodeljene gospodarstvu določenih regij Zvezne republike Nemčije, ki jih je prizadela delitev Nemčije, izhaja, da razmere v obmejnih regijah bivše Nemške demokratične republike niso bile „normalne“. To naj bi dokazovalo, da ukrepi, sprejeti v korist obmejnih regij, niso bili del običajnih programov regionalnih pomoči, temveč, da je šlo za pravila „*sui generis*“. Tožeča stranka navaja, da to, kar velja za Pogodbo ES, velja tudi za Pogodbo ESPJ.
- 46 Intervenient navaja, da člen 87 ES vzpostavlja razlikovanje med kompenzacijskimi ukrepi, določenimi v odstavku 2(c), in običajnimi regionalnimi pomočmi iz odstavka 3(a) in (c), tako da kompenzacijskih ukrepov in zadevnih pomoči ni mogoče

presojeti enako. Značilnost regionalnih pomoči naj bi bila v tem, da podjetje v zapostavljeni regiji zaradi državne pomoči uživa prednost glede na naravne gospodarske razmere in normalne konkurenčne razmere. Nasprotno so po mnenju intervenienta pomoči iz člena 87(2)(c) ES namenjene nadomestilu škode, ki ni posledica naravnih gospodarskih danosti zadevnega podjetja, temveč višje sile, torej delitve Evrope. Tako naj bi pomoč za nadomestilo škode upravičenca zgolj približala razmeram, v katerih bi bil, če ne bi bilo škodljivega dogodka.

47 Po mnenju intervenienta ima neupoštevanje položaja obmejnih nemških območij, ki so predmet obravnave te zadeve, v Pogodbi ESPJ zgodovinski razlog: Pogodba ESPJ je bila sklenjena 18. aprila 1951, torej v času, ko se je glede delitve Nemčije menilo, da bo začasna in da se jo bo lahko premostilo s splošno mirovno pogodbo.

48 Intervenient navaja tudi, da v obsegu, v katerem je ZRFG, zlasti njegov člen 3, določal ukrepe, ki se niso nanašali le na jeklarski sektor; Pogodba ESPJ ni nasprotovala subsidiarni uporabi člena 87(2)(c) ES za jeklarski sektor in možnosti za jeklarska podjetja, da bi imela koristi od takih splošnih ukrepov. Ker je Komisija preučila ZRFG ter njegove poznejše spremembe z vidika člena 87(2)(c) ES in ker je prišla do sklepa, da so določbe ZRFG nujne za nadomestilo gospodarske škode, ki jo je povzročila delitev Nemčije, naj bi Komisija priznala vzročno zvezo med delitvijo Nemčije in nujnostjo kompenzacijskih ukrepov, določenih z ZRFG. Po mnenju intervenienta je bilo na podlagi presoje, ki jo je izvedla Komisija, Nemčiji že samo na podlagi Pogodbe ES dovoljeno uvesti ukrepe, kot so ti iz člena 3 ZRFG, v jeklarskem sektorju, ne da bi za to potrebovala dovoljenje Komisije. V zvezi s tem intervenient poleg tega navaja, da Komisija ne razpolaga z nikakršno „pristojnostjo za odobritev“ na področju uporabe člena 87(2)(c) ES, ki vzpostavlja sistem pravne izjeme. Nazadnje intervenient navaja, da Komisija ni bila pooblaščenca za ugotovitev, da naj

bi bila uporaba posebnih amortizacij jeklarskih podjetij na podlagi člena 3 ZRFG nezdružljiva s pravili, ki urejajo skupni trg premoga in jekla.

49 Tožena stranka odvrta, da je selektivna veljavnost takih koristnih ukrepov, kakršni so tisti, določeni s členom 3 ZRFG, prav tako državna pomoč, kadar je njen namen nadomestilo gospodarske škode. Dejansko je treba po mnenju tožene stranke pomoči presojati po njihovem učinku in ne glede na cilj, ki ga zasledujejo. Člena 3 ZRFG naj zato ne bi bilo mogoče šteti za splošni davčni ukrep, ki ni državna pomoč, zgolj iz razloga, ker je njegov deklariran cilj nadomestilo gospodarske zapostavljenosti določene regije.

50 Poleg tega tožena stranka izključuje vsakršno možnost uporabe člena 87(2)(c) ES po analogiji. Člen 4(c) PJ naj bi prepovedoval subvencije ali pomoči ali kakršno koli vrsto posebnih dajatev, ki jih države dodelijo ali naložijo. Vsakršno omeščanje strogosti te prepovedi bi bilo nepojmljivo. Poleg tega tožena stranka poudarja, da bi tako uporabo lahko upravičil zgolj obstoj praznine v Pogodbi ESPJ, ki je po njenem mnenju ni. Po mnenju tožene stranke so namreč razlog za neobstoj posebne določbe v Pogodbi ESPJ za nemška obmejna območja strožja pravila za ta sektor, kar dokazuje, da avtorji pogodbe favoriziranja niso želeli. V vsakem primeru tožena stranka meni, da člen 87(2)(c) ES ne izključuje vseh možnosti presoje Komisije, ker mora ta preveriti, ali je pomoč dejansko potrebna za nadomestilo gospodarske škode, ki jo je povzročila delitev Nemčije.

— Presoja Sodišča prve stopnje

51 V okviru drugega dela prvega tožbenega razloga tožeča stranka v bistvu zatrjuje, da Komisija ni izkazala obstoja drugega dejavnika državne pomoči, torej prednosti, ki jo dajejo zadevni ukrepi.

- 52 Zato je treba preveriti, ali, kot je v izpodbijani odločbi ugotovila Komisija, so davčni ukrepi, ki izhajajo iz člena 3 ZRFG, tožeči stranki dajali prednost.
- 53 V skladu s sodno prakso, povzeto v točki 27 zgoraj, pojem pomoči zajema državne intervencije, ki v najrazličnejših oblikah zmanjšujejo stroške, ki ponavadi bremenijo aktivno podjetja.
- 54 Iz člena 3 ZRFG izhaja, da se je Zvezna republika Nemčija odpovedala uporabi davčnih pravil skupne nemške ureditve na področju amortizacije in oblikovanja rezervacij in rezerv za investicije v nepremičnine v obrate na območju Zonenrandgebiet.
- 55 Kot je že bilo ugotovljeno v točki 36 zgoraj, je imela tožeča stranka koristi od uporabe davčnih ukrepov, določenih s členom 3 ZRFG, za svoja obrata v Peinu in Salzgitterju v območju Zonenrandgebiet.
- 56 Tako so glede na besedilo člena 3 ZRFG ti ukrepi lahko omogočali zmanjšanje stroškov tožeče stranke, do katerega ob uporabi splošne nemške davčne ureditve ne bi bila upravičena v vsaj dveh pogledih.
- 57 Prvič, ti ukrepi so ji ponudili možnost, da poleg amortizacij za obrabo v prvih letih po davčnem letu, v katerem so bile izvedene investicije, izvede dodatne amortizacije; ker je bila ta vrednost odšteta od bruto prihodkov, je bil lahko obdavčljiv dohodek podjetja za ista leta še posebej znižan. Kot je ugotovila Komisija v uvodni izjavi 60 izpodbijane odločbe, je torej tožeča stranka lahko dosegla

„likvidnost“, česar ne bi mogla, če obrata ne bi bila na območju Zonenrandgebiet. Poleg tega je treba navesti, da je tožeča stranka v svojih pisanjih priznala, da je uživala povečano likvidnost, ki je izvirala iz ukrepov, določenih v členu 3 ZRFG, kot je to sicer ugotovila Komisija v uvodni izjavi 100 izpodbijane odločbe.

- 58 Drugič, iz člena 3 ZRFG izhaja, da se je bilo mogoče na posebne amortizacije sklicevati ne le v davčnem letu, v katerem je bila investicija izvedena, temveč tudi v nadaljnjih štirih letih; ta možnost je upravičenemu podjetju omogočala, da je časovno razporedilo, torej znižalo, obdavčljivo osnovo prihodkov. Kot je natančno navedeno v uvodni izjavi 61 izpodbijane odločbe, „je mogoče ta odlog plačila davkov [...] analizirati kot brezobrestno posojilo na znesek odloženega davka in za čas odloga“. Kljub dejstvu, da je bil davek na koncu obdobja odloga vseeno dolgovan, naj bi namreč podjetje skozi celotno trajanje odloga vendarle koristilo prednost, enakovredno razliki med obrestovanim zneskom davka po izteku obdobja odloga in zneskom davka, ki bi bil dolgovan, če do odloga ne bi prišlo.
- 59 Zato so davčni ukrepi, določeni s členom 3 ZRFG, pomenili odlog obdavčenja, ki je zmanjševal stroške tožeče stranke, ki bi sicer normalno morale obremeniti njeno aktivo.
- 60 Tega sklepa ne izpodbijajo trditve tožeče stranke in intervenienta, da naj bi bil cilj davčnih ukrepov iz člena 3 ZRFG po eni strani zgolj nadomestilo gospodarske škode, ki je posledica umetne osamitve političnega izvora regij območja Zonenrandgebiet, in da naj bi po drugi strani člen 87(2)(c) ES izkazoval, da je bil položaj regij ob mednemški meji nenormalen.

- 61 Prvič, dejstvo, da naj bi, kot navajata tožeča stranka in intervenient, člen 87(2)(c) ES priznaval združljivost „pomoči, dodeljene gospodarstvu nekaterih območij Zvezne republike Nemčije, ki jih je prizadela delitev Nemčije, če je takšna pomoč potrebna za nadomestilo gospodarske škode, ki jo je ta delitev povzročila“, ne more vplivati na opredelitev ukrepa kot državno pomoč v smislu Pogodbe ESPJ.
- 62 Glede tega je treba spomniti, da na podlagi člena 305(1) ES določbe Pogodbe ES ne vplivajo na določbe Pogodbe ESPJ, zlasti glede pravic in obveznosti držav članic, pristojnosti institucij Skupnosti in predpisov, ki jih omenjena pogodba določa za delovanje skupnega trga premoga in jekla. Določbe Pogodbe ESPJ zato ohranjajo lastno področje uporabe (sodba Sodišča prve stopnje z dne 25. marca 1999 v zadevi Forges de Clabecq proti Komisiji, T-37/97, Recueil, str. II-859, točka 132). Samo če vprašanja niso predmet določb Pogodbe ESPJ ali predpisov, sprejetih na njeni podlagi, se lahko Pogodba ES in določbe, sprejete za njeno izvajanje, uporabljajo za izdelke, za katere velja Pogodba ESPJ (sodbi Sodišča z dne 15. decembra 1987 v zadevi Deutsche Babcock, 328/85, Recueil, str. 5119, točka 10, in z dne 24. septembra 2002 v zadevi Falck in Acciaierie di Bolzano proti Komisiji, C-74/00 P in C-75/00 P, Recueil, str. I-7869, točka 100).
- 63 Kot pa je razsodilo Sodišče, je vprašanje dodelitve državnih pomoči predmet določb člena 4(c) PJ in zato, kar zadeva to vprašanje, države članice niso nameravale sprejeti istih pravil niti istega področja ukrepanja Skupnosti (glej sodbo Falck in Acciaierie di Bolzano proti Komisiji, točka 62 zgoraj, točki 101 in 102).
- 64 Ker v Pogodbi ESPJ ni določb, ki bi bile enake ali podobne tistim iz člena 87(2)(c) ES, priznanje združljivosti pomoči, dodeljenih gospodarstvu določenih regij Zvezne republike Nemčije, ki jih je prizadela delitev Nemčije, v okviru Pogodbe ES ne vpliva niti na uporabo člena 4(c) PJ niti na pojem državne pomoči, kot jo opredeljuje ta določba.

- 65 Trditve intervenienta, da naj bi bili za neobstoj določb v Pogodbi ESPJ, ki bi bile enake ali podobne določbam iz člena 87(2)(c) ES, zgodovinski razlogi, prav tako ni mogoče sprejeti.
- 66 Iz besedila člena 4(c) PJ in iz sobesedila in ciljev, v katere se umešča ta določba, izhaja, da je Pogodba ESPJ skušala ohraniti posebej strogo obravnavanje prepovedi državnih pomoči. Čeprav je bilo leta 1951 mogoče verjeti, kot poudarja nemška vlada, da bo delitev Nemčije zgolj začasna, ostaja dejstvo, da bi se položaj, ki izhaja iz določitve razmejitvene črte med zasedenima conama leta 1948, vendarle lahko upošteval ob pripravi Pogodbe ESPJ in se izražal v njegovem besedilu.
- 67 Drži, da je do prenehanja veljavnosti prvih pravil o pomoči jeklarstvu [Odločba Komisije št. 257/80/ESPJ z dne 1. februarja 1980 o pravilih Skupnosti za posebne pomoči jeklarstvu (UL L 29, str. 5)] 31. decembra 1981 Komisija sprejela drugačno razlago od tiste, ki se navaja v tej zadevi, po kateri naj bi se člen 4(c) PJ uporabljal samo za posebne pomoči v korist podjetjem iz sektorja premoga in jekla, torej za pomoči, ki so jih uveljavljala zgolj ali predvsem ta podjetja, medtem ko je bila uporaba ureditve splošnih in regionalnih pomoči za jeklarski sektor podrejena nadzoru Komisije na podlagi določb člena 67 PJ in določb členov 87 in 88 ES.
- 68 Ob pridržku preizkusa drugega razloga, ki se nanaša na razlago člena 4(c) PJ in člena 67 PJ, dejstvo, da je v določenem obdobju Komisija v okviru svoje upravne prakse lahko štela, da za splošno ali regionalno ureditev, tudi če se uporablja za jeklarski sektor, ne velja člen 4(c) PJ, ne vpliva na uporabo Pogodbe ESPJ.

- 69 Iz Pogodbe ESPJ namreč ne izhaja, da bi njeni avtorji členu 4(c) PJ jasno želeli dodeliti tako omejeno področje uporabe, tako da se jim odstop od te določbe, ki naj bi upošteval delitev Nemčije, ni zdel potreben.
- 70 Poleg tega bi bilo narobe, če bi izjemo od prepovedi in Pogodbe ES avtomatično in s povratnim učinkom razširili na enakovredno prepoved v prej sklenjeni Pogodbi ESPJ. S takim ukrepom bi se dopolnilo besedilo Pogodbe ESPJ, pri čemer bi se obšlo postopke, določene v ta namen.
- 71 Drugič, čeprav predpostavljamo, kot navaja tožeča stranka, da zgolj obstoj določb člena 87(2)(c) ES kaže na „nenormalne“ razmere na ozemlju območja Zonenrandgebiet, ostaja dejstvo, da v zadevnem primeru ta ugotovitev ne zadostuje, da bi izključili uporabo člena 4(c) PJ zaradi domnevnega kompenzacijskega značaja davčnih ukrepov, določenih s členom 3 ZRFG, kar zadeva gospodarsko škodo na ozemlju.
- 72 Kot je Sodišče poudarilo v okviru Pogodbe ESPJ, od odprave in prepovedi, določenih s členom 4(c) PJ, ki sta splošni in absolutni, ni mogoče odstopiti z izvajanjem približnega in negotovega postopka za nadomestila (sodba De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg proti Visoki oblasti, točka 27 zgoraj, str. 55). Tožeča stranka pa ni izkazala gotove vzročne zveze med to zatrjevano škodo in ukrepi, namenjenimi za njeno nadomestilo.
- 73 Poleg tega iz ustaljene sodne prakse izhaja, da je treba zakonitost odločbe na področju državnih pomoči presojati glede na informacije, s katerimi je Komisija lahko razpolagala, ko jo je izdala (sodbi Sodišča z dne 10. julija 1986 v zadevi Belgija proti Komisiji, 234/84, Recueil, str. 2263, točka 16, in Francija proti Komisiji, točka 29 zgoraj, točka 33).

- 74 V obravnavnem primeru iz dokumentacije v spisu izhaja, da se je intervenient med upravnim postopkom pred Komisijo zgolj omejil na sklicevanje na izjemo od načela prepovedi državnih pomoči iz člena 87(2)(c) ES, da bi zagovarjal stališče, da so ukrepi iz člena 3 ZRFG nadomestili škodo, ki jo je povzročila delitev Nemčije. Enako je bilo v pisnem postopku pred Sodiščem prve stopnje. Vendar se, kot je bilo odločeno v točkah od 64 do 66 zgoraj, člen 87(2)(c) ES v okviru Pogodbe ESPJ ne uporablja in nima enakovredne določbe. Poleg tega je presoja kompenzacijskega značaja teh ukrepov v pristojnosti Komisije, ki preveri, ali so izpolnjeni pogoji za zaprosen odstop (v tem smislu glej sodbo Sodišča prve stopnje z dne 15. decembra 1999 v zadevi Freistaat Sachsen in drugi proti Komisiji, T-132/96 in T-143/96, Recueil, str. II-3663, točka 140).
- 75 Zato zgolj sklicevanja na izjemo, določeno v členu 87(2)(c) ES na podlagi Pogodbe ESPJ ni mogoče šteti za izkaz gotove vzročne zveze med prednostjo, ki jo je bila deležna tožeča stranka, in zatrjevano gospodarsko škodo, ki so jo utrpela podjetja na območju Zonenrandgebiet.
- 76 Ob upoštevanju vsega zgoraj navedenega je treba drugi del prvega razloga zavrniti.

Tretji del tožbenega razloga: domnevna nujnost preučitve davčnih pravil držav članic Skupnosti za ugotovitev, kaj je „normalna“ davčna obremenitev

— Trditve strank

- 77 Tožeča stranka meni, da v izpodbijani odločbi ni navedeno nobeno resno merilo oziroma merilo, ki bi ga sodišče Skupnosti lahko preizkusilo, da bi ugotovilo, kaj je

„normalna“ davčna obremenitev za podjetja, glede na katero bi lahko presojali obstoj državne pomoči v smislu člena 4(c) PJ. Da bi davčno obremenitev primerjali z „normalnostjo“, se po mnenju tožeče stranke Komisija ne bi smela sklicevati samo na davčne določbe Zvezne republike Nemčije, kot je to storila v uvodni izjavi 60 izpodbijane odločbe, kjer je pravila za posebno amortizacijo iz ZRFG primerjala s splošnimi pravili in merili, ki v Nemčiji veljajo za posebne amortizacije. Komisija bi se prav tako morala sklicevati na davčno stopnjo ter na amortizacijske dobe investicijskega blaga, ki se uporabljajo v jeklarski industriji, na celotnem skupnem trgu ali vsaj v državah članicah, v katerih imajo sedež tožeči strani konkurenčna podjetja. Zgolj taka primerjalna presoja davčnih pravil, ki se uporabljajo v različnih državah članicah, bi omogočila preveritev, ali je uporaba člena 3 ZRFG tožeči strani zagotovila prednost, ki je bila enaka in je imela enake učinke kot subvencija v strogem pomenu besede.

- 78 Tožena stranka odvrča, da se osnovni pogoji, zlasti infrastruktura, razlikujejo od ene do druge države članice in da je večja davčna obremenitev na splošno povezana z boljšimi osnovnimi pogoji. To je razlog, zakaj je po njenem mnenju zadevna država članica referenca, ki jo je treba upoštevati za presojo selektivnosti zadevnega ukrepa. Ne bi torej imelo smisla izvesti primerjave med pravili, ki se v zvezi s tem uporabljajo v različnih državah članicah.

— Presoja Sodišča prve stopnje

- 79 Kot je Sodišče razsodilo v okviru Pogodbe ES, uporaba člena 87(1) ES narekuje zgolj ugotovitev, ali v okviru določene pravne ureditve državni ukrep daje prednost „določenim podjetjem ali določenim izdelkom“ pred drugimi, ki bi bili glede na cilj, ki ga zasleduje navedena ureditev, v dejansko in pravno primerljivem položaju (sodba Sodišča z dne 8. novembra 2001 v zadevi Adria-Wien Pipeline in Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, C-143/99, Recueil, str. I-8365, točka 41, in sodba Španija proti Komisiji, točka 42 zgoraj, točka 47).

- 80 To mora veljati tudi za Pogodbo ESPJ (glej v tem smislu sodbo Ecotrade, točka 27 zgoraj, točka 41).
- 81 Zato je za opredelitev, kaj v smislu sodne prakse glede pojma državne pomoči pomeni prednost, v okviru določene pravne ureditve treba ugotoviti referenco, na podlagi katere se primerja to prednost. V obravnavanem primeru za ugotovitev, kaj je v smislu navedene sodne prakse „normalna“ davčna obremenitev, ni mogoče primerjati davčnih pravil, ki se uporabljajo v vseh državah članicah ali samo v nekaterih izmed njih, ne da bi se izkrivil cilj in uporaba določb o nadzoru državnih pomoči. Ob odsotnosti harmonizacije davčnih določb držav članic na ravni Skupnosti bi se namreč presojalo dejansko in pravno različne položaje, ki izhajajo iz različnosti zakonov in drugih predpisov držav članic. Podatki, ki jih je v okviru obravnavane pritožbe predložila tožeča stranka, poleg tega ponazarjajo različnost med državami članicami, zlasti glede vrste in stopenj obdavčenja investicijskega blaga.
- 82 Zato je Komisija upravičeno presojala zgolj prednost, ki izvira iz ukrepov iz člena 3 ZRFG glede na splošno davčno ureditev nemškega prava.
- 83 Poleg tega v nasprotju s tem, kar zatrjuje tožeča stranka, sodna praksa Skupnosti Komisiji ne nalaga, naj dokaže, da je zmanjšanje stroškov, ki jih mora praviloma imeti podjetje, imelo enak učinek kot subvencija v strogem pomenu besede.
- 84 Čeprav pojem državnih pomoči zajema ne le pozitivne dajatve, kot so subvencije same, temveč tudi ukrepe, ki v najrazličnejših oblikah razbremenjujejo stroške, ki praviloma obremenjujejo aktivno nekega podjetja, in ki imajo, ne da bi bili subvencije

v strogem pomenu besede, enak značaj in učinke (glej zlasti sodbe De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg proti Visoki oblasti, točka 27 zgoraj, str. 39; Banco Exterior de España, točka 27 zgoraj, točka 13, in Ecotrade, točka 27 zgoraj, točka 34), cilj sodne prakse ni vzpostaviti hierarhije med tem, kar naj bi pomenilo subvencijo v strogem pomenu besede, in drugimi ukrepi, ki so izenačeni s tako subvencijo, temveč je to opredeliti pojem državne pomoči v smislu člena 4(c) PJ. Iz te definicije izhaja, da je treba, čim je dokazano, da državni ukrep pomeni zmanjšanje stroškov, ki bi praviloma morali obremenjevati aktivno nekega podjetja, tak ukrep opredeliti za pomoč in da ima ta ukrep prav iz razloga te opredelitve učinek, enak subvenciji v strogem pomenu besede. V nasprotju s tem, kar predlaga tožeča stranka, zato ni treba dokazovati ničesar drugega.

85 Zato je treba tretji del prvega pritožbenega razloga zavrniti kot neutemeljen.

Četrti del tožbenega razloga: domnevna obveznost Komisije, da izkaže, da so učinki davčnih ukrepov člena 3 ZRFG na konkurenco enaki kot učinki običajne subvencije

— Trditve strank

86 Tožeča stranka uveljavlja, da v izpodbijani odločbi ni presoje učinkov, ki naj bi jih davčni ukrepi, ki jih je kritizirala Komisija, imeli na konkurenco, medtem ko naj bi iz točke 34 sodbe Ecotrade, točka 27 zgoraj, izhajalo, da lahko Komisija za pomoči v smislu člena 4(c) PJ opredeli le države ukrepe, ki zmanjšujejo stroške podjetja, če je predhodno ugotovila, da imajo ti ukrepi enak učinek na konkurenco, kot običajne subvencije.

- 87 Tožena stranka najprej meni, da je nadzor pomoči zgolj omejena naloga, ker njen cilj ni odpraviti vsakršno izkrivljanje konkurence znotraj skupnega trga, temveč le prepovedati določene vidike javnih ukrepov, kot je dodelitev pomoči. Tožena stranka prav tako opominja, da je pojem pomoči splošnejši od pojma subvencije, saj zajema tudi ukrepe, ki so po svojem značaju in učinku enaki neposrednim subvencijam. Po njenem mnenju za opredelitev državnih pomoči v smislu člena 4(c) PJ torej ni treba predhodno dokazovati, da imajo zadevni ukrepi enake učinke na konkurenco kot običajne subvencije. Poleg tega naj upoštevne določbe na področju pomoči, torej člen 87(1) ES in člen 4(c) PJ, ne bi uvajale nikakršnega razlikovanja med pomočmi, ki so subvencije v običajnem pomenu besede, in tistimi, ki niso take. Kar zadeva sodbo Ecotrade, točka 27 zgoraj, ki zadeva razlikovanje med subvencijami v strogem pomenu besede, torej neposredno finančno pomočjo, in drugimi oblikami pomoči, kot je odpoved davčnim prihodkom, ki bi sicer morali biti plačani, tožena stranka zatrjuje, da je to razlikovanje zadevnih ukrepov popolnoma nepomembno in da ne vpliva na presojo njihove selektivnosti.

— Presoja Sodišča prve stopnje

- 88 V okviru četrtega dela tožeča stranka Komisiji po eni strani očita, da ni presodila, ali ima zmanjšanje stroškov, ki ponavadi bremenijo aktivno podjetja, učinke, ki so enakovredni učinkom običajne subvencije. Po drugi strani tožeča stranka poudarja, da naj bi iz sodbe Ecotrade, točka 27 zgoraj, izhajalo, da bi Komisija morala dokazati učinke ukrepov, ki izhajajo iz člena 3 ZRFG, na konkurenco.
- 89 Kar zadeva prvi očitek, Sodišče prve stopnje iz enakih razlogov, kot so navedeni v točki 84 zgoraj, meni, da Komisija ni dolžna presojati, ali ima zmanjšanje stroškov, ki ponavadi bremenijo aktivno podjetja, enake učinke kot subvencija v strogem pomenu besede. Ta očitek je torej treba zavrniti.

- 90 Kar zadeva drugi očitek, ki se nanaša na potrebo po dokazovanju učinkov ukrepov, ki izhajajo iz člena 3 ZRFG, na konkurenco, iz ustaljene sodne prakse izhaja, da veljajo v okviru člena 4(c) PJ državne pomoči za nezdružljive s skupnim trgom, ne da bi bilo treba ugotoviti ali preverjati, ali gre dejansko za slabšanje konkurenčnih razmer ali tveganje, da bo do njega prišlo (sodbi Sodišča prve stopnje z dne 12. maja 1999 v zadevi Moccia Irme in drugi proti Komisiji, od T-164/96 do T-167/96 ter T-122/97 in T-130/97, Recueil, str. II-1477, točka 82, in z dne 16. decembra 1999 v zadevi Acciaierie di Bolzano proti Komisiji, Recueil, str. II-3927, točka 113).
- 91 Da bi spadal v področje uporabe določb člena 4(c) PJ, za ukrep pomoči zato ni nujno, da bi učinkoval na trgovino med državami članicami ali na konkurenco (sodbe Sodišča z dne 21. junija 2001 v zadevi Moccia Irme in drugi proti Komisiji, od C-280/99 P do C-282/99 P, Recueil, str. I-4717, točki 32 in 33, ter Falck in Acciaierie di Bolzano proti Komisiji, točka 62 zgoraj, točka 102).
- 92 Še več, v nasprotju s tem, kar zatrjuje tožeča stranka, točka 34 sodbe Ecotrade, točka 27 zgoraj, ne zadeva vprašanja učinkov na konkurenco, ki ga lahko povzroči ukrep, ki se lahko opredeli za državno pomoč, temveč le povzema ustaljeno sodno prakso, navedeno v točki 84 zgoraj, ki se nanaša na opredelitev pojma državnih pomoči.
- 93 V teh okoliščinah v nasprotju s tem, kar poudarja tožeča stranka, Komisija zato, da bi davčni ukrep iz člena 3 ZRFG lahko opredelila za državno pomoč v smislu člena 4(c) PJ, ni bila dolžna presoјati, ali so vplivali na konkurenco.
- 94 Četrty del prvega tožbenega razloga in prvi tožbeni razlog je treba torej v celoti zavrnti.

*Drugi tožbeni razlog: zmotna razlaga člena 4(c) PJ in člena 67 PJ*

Trditve strank

- 95 Tožeča stranka poudarja, da se zaradi „delne integracije“, ki jo je uvedla Pogodba ESPJ, člen 4(c) nanaša le na posebne pomoči v korist podjetij sektorja premoga in jekla. Zato pomoči, imenovanih „neposebne“, torej v obravnavanem primeru ureditev pomoči, ki so v korist ne le podjetjem sektorja premoga in jekla, temveč tudi vsem drugim gospodarskim sektorjem, ne zadeva prepoved, navedena v členu 4(c) PJ. Po mnenju tožeče stranke so na podlagi sodne prakse Sodišča in upravne prakse Komisije ureditve držav članic o neposebnih pomočeh podvržene zgolj usklajenemu nadzoru, ki ga urejajo določbe Pogodbe ES o državnih pomočeh in določbe člena 67 PJ.
- 96 Tožeča stranka zato meni, da izpodbijana odločba temelji na razširitvi področja uporabe člena 4(c) PJ, ki je v nasprotju s pogodbo. Ta razširitev naj ne bi mogla zakonito spremeniti področja uporabe člena 4(c) PJ in člena 67 PJ. Po mnenju tožeče stranke je do razširitve prišlo s sprejetjem pravil o pomoči jeklarstvu, s katerimi je Komisija po letu 1986 odstopila od razlikovanja med posebnimi in neposebnimi pomočmi.
- 97 Tožeča stranka poudarja, da se uporaba člena 67 PJ ne omejuje na ukrepe držav članic, ki nimajo značaja državne pomoči. Ta določba naj bi se nanašala na vse ukrepe neposebne podpore, ki so jih države članice sprejele v okviru njihove splošne pristojnosti na področju gospodarske in davčne politike. Poleg tega zlasti v skladu

členom 305 ES Komisija z naknadnim sprejetjem različnih pravil o pomoči jeklarstvu ni mogla spremeniti delnega značaja integracije Pogodbe ESPJ.

- 98 Kolikor davčna pravila, določena v členu 3 ZRFG, niso državna pomoč v smislu člena 4(c) PJ, po mnenju tožeče stranke obveznosti najave, na katero se sklicuje Komisija v uvodnih izjavah od 67 do 76 izpodbijane odločbe, ni bilo. Po drugi strani pa so po mnenju tožeče stranke davčni ukrepi iz člena 3 ZRFG „dejavnosti države članice“ v smislu člena 67(1) PJ, ki bi jih Zvezna republika Nemčija morala sporočiti Komisiji, če je njihovo izvajanje „pomembno vplivalo na konkurenčne razmere v sektorjih premoga in jekla“. Po mnenju tožeče stranke je vprašanje, ali so bili ti pogoji v zadevnem primeru izpolnjeni, neupoštevno, saj je nemška vlada o ZRFG v okviru notifikacij iz naslova člena 88(2) ES večkrat obvestila Komisijo. Poleg tega naj bi bilo neupoštevno, da se Zvezna republika Nemčija, kot opozarja Komisija v uvodni izjavi 66 izpodbijane odločbe, med upravnim postopkom ni sklicevala na člen 67 PJ, ker je po mnenju tožeče stranke navedeni člen kogentna določba, ki temelji na delitvi pristojnosti med Skupnostjo in državami članicami, ki je z vidika delne integracije določena s Pogodbo ESPJ.
- 99 Intervenient se pridružuje trditvam tožeče stranke.
- 100 Tožena stranka odvrča, da razlikovanje med splošnimi in posebnimi pomočmi ni upoštevno, saj Pogodba ESPJ ne vzpostavlja takega razlikovanja. Navaja, da čeprav se lahko člen 67 PJ nanaša na obsežen del davčne politike držav članic, pa se ne nanaša na davčne ukrepe, za katere velja izključno člen 4(c) PJ. Ta razmejitev naj bi jasno izkazovala, da je za ugotovitev določbe Pogodbe ESPJ, ki se uporabi, odločilen le značaj pomoči.

101 V stališčih o intervencijski vlogi tožena stranka poudarja, da bi strogot prepovedi, določene v členu 4(c) PJ, izgubila smisel, če se ta določba ne bi uporabljala za ureditev pomoči, ki niso pridržane za sektor premoga in jekla. Po mnenju tožene stranke bi bilo za države članice enostavno izogniti se uporabi te določbe s tem, da bi sprejele ureditev neposebnih pomoči, ki bi bila glede na svoja določila v korist ne izključno, vendar pa predvsem sektorju premoga in jekla.

102 Končno tožena stranka navaja, da v skladu s sodno prakso Sodišča dejavnosti, ki jih določajo določbe člena 67 PJ, ne morejo biti tiste, ki jih člen 4(c) PJ ne glede na njihovo obliko razglasa za nezdržljive s skupnim trgom premoga in jekla ter določa njihovo odpravo in jih prepoveduje. Po mnenju tožene stranke je člen 67(2) PJ posebna določba, ki jo je treba uporabiti ob upoštevanju pogojev, ki jih določa. V tem pogledu naj bi bila zgolj Komisija izjemoma pooblaščen za odobritev nekaterih finančnih pomoči ob pogoju, določenem v členu 67(2), prva alineja, PJ, ali za njihovo odobritev v strogem okviru določb členov od 54 PJ do 56 PJ. Po mnenju tožene stranke je člen 4(c) PJ, ki določa prepoved pomoči, v vsakem primeru splošno pravilo, medtem ko je člen 67(2), prva alineja, PJ, ki v določenih primerih dopušča odobritev pomoči, izjema.

### Presoja Sodišča prve stopnje

103 Najprej je treba pripomniti, da na podlagi člena 80 PJ Pogodba ESPJ zavezuje le podjetja, ki opravljajo pridobitno dejavnost na področju premoga in jekla.

104 Iz tega izhaja, da prepoved, določena v členu 4(c) PJ, podjetje zavezuje le, če izvaja tako proizvodno dejavnost (v tem smislu glej sodbi Sodišča z dne 17. decembra 1959 v zadevi Société des fonderies de Pont-à-Mousson proti Visoki oblasti, 14/59, Recueil, str. 445, 467 in 468, ter z dne 28. januarja 2003 v zadevi Nemčija proti Komisiji, C-334/99, Recueil, str. I-1139, točka 78).

- 105 V obravnavanem primeru ni sporno, kot je poudarila Komisija v uvodni izjavi 13 izpodbijane odločbe, da je tožeča stranka podjetje v smislu člena 80 PJ.
- 106 Upoštevajoč odgovor na prvi tožbeni razlog Sodišče prve stopnje šteje, da se presoja obravnavanega razloga omejuje na ugotovitev, ali je Komisija v izpodbijani odločbi pravilno izhajala iz tega, da se je člen 4(c) PJ nanašal na ureditev pomoči, ki niso omejene le na sektor premoga in jekla.
- 107 Na podlagi člena 4(c) PJ so ob pogojih, določenih v Pogodbi ESPJ, prepovedane subvencije in pomoči v kakršnikoli obliki, ki jih dodelijo države.
- 108 Namen te določbe je odpraviti in prepovedati določene ukrepe držav članic na področju, ki ga Pogodba ESPJ daje v pristojnost Skupnosti (v tem smislu glej sodbo De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg proti Visoki oblasti, točka 27 zgoraj, str. 47).
- 109 Treba je poudariti, da člen 4(c) PJ ne razlikuje niti med posamičnimi pomočmi in programi pomoči niti med programi posebnih ali neposebnih pomoči v sektorju premoga in jekla. Poleg tega je prepoved državnih pomoči, določena s to določbo, oblikovana strogo (v tem smislu glej sodbo Sodišča prve stopnje z dne 9. septembra 1999 v zadevi RJB Mining proti Komisiji, T-110/98, Recueil, str. II-2585, točka 76).
- 110 Člen 67 PJ naj bi preprečeval izkrivljanje konkurence, do katerega nujno pride, kadar države članice izvajajo pristojnosti, ki so jih ohranile (sodba De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg proti Visoki oblasti, točka 27 zgoraj, str. 47, in sodba Sodišča prve stopnje z dne 5. junija 2001 v zadevi ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi proti

Komisiji, T-6/99, Recueil, str. II-1523, točka 83). Člen 67 PJ govori le o zaščitnih ukrepih, ki jih lahko sprejme Skupnost zoper dejanja države članice, ki imajo sicer znaten vpliv na konkurenčne razmere v industriji premoga in jekla, vendar ne veljajo neposredno za to industrijo (sodba Sodišča z dne 10. maja 1960 v zadevi Hauts fourneaux et fonderies de Givors in drugi proti Visoki oblasti, od 27/58 do 29/58, Recueil, str. 503, 526).

- 111 Sodišče Skupnosti je torej izjavilo, da se člen 4(c) PJ in člen 67 PJ nanašata na dve različni področji (sodba De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg proti Visoki oblasti, točka 27 zgoraj, str. 47, in sodba Sodišča z dne 20. septembra 2001 v zadevi Banks, C-390/98, Recueil, str. I-6117, točka 88) in da člen 67 PJ ne spada na področje državnih pomoči (sodba Forges de Clabecq proti Komisiji, točka 62 zgoraj, točka 141). Člen 67 PJ torej ni posebna uporaba člena 4(c) PJ.
- 112 Komisija je sicer od začetka sedemdesetih let do izdaje Odločbe Komisije št. 2320/81/ESPJ z dne 7. avgusta 1981 o pravilih Skupnosti za pomoči v korist železarstva in jeklarstva (UL L 228, str. 14), ki so druga pravila o pomoči jeklarstvu, štela, da naj bi se člen 4(c) PJ uporabljal samo za posebne pomoči za jeklarska podjetja, torej za pomoči, ki so posebej ali predvsem v korist tem podjetjem, medtem ko naj bi bila uporaba splošnih in regionalnih programov pomoči za jeklarsko industrijo predmet nadzora Komisije na podlagi člena 67 PJ ter členov 87 in 88 ES.
- 113 To stališče se je pojasnjevalo z nujnostjo izogniti se izkrivljanju konkurence na škodo industrije, dejavne v sektorju premoga in jekla, zaradi stroge prepovedi iz člena 4(c) PJ, celo ko bi bile pomoči dodeljene drugim panogam industrije zadevne države, ter s potrebo po rešitvi za obsežne gospodarske in finančne težave, ki so v temeljih prizadele sektor jeklarstva. Ob prizadevanju za nujno prestrukturiranje sektorja, ki je preseglo tako „finančna sredstva skoraj vseh jeklarskih podjetij“ kot sredstva, s katerimi je razpolagala Skupnost, da bi se zoperstavila temu položaju, je Komisija s soglasjem Sveta, ki je odločil soglasno, vpeljala sistem nadzora in komunitarizacije

pomoči jeklarstvu držav članic, „katerih skupnostni značaj se [je] ohranil s tem, da so bile v skladu z usmeritvami, ki jih je za to področje prevzela Skupnost“ (prva uvodna izjava prvih pravil o pomoči jeklarstvu). Vendar pa je bilo predvideno, da se lahko prva pravila o pomoči jeklarstvu omejijo le na posebne pomoči, saj je bila uporaba ureditev splošnih in regionalnih pomoči za jeklarstvo na podlagi določb člena 67 PJ ter členov 87 in 88 ES podvržena nadzoru Komisije.

- 114 Kljub temu sprejetje takega pristopa, ki daje prednost jeklarskim podjetjem, vendarle ne pomeni, da je Komisija v okviru nadzora državnih pomoči opustila vsakršno možnost ugotovitve, da bi se zaradi nujnega prestrukturiranja jeklarskih podjetij in potrebe po progresivni odpravi državnih pomoči prepoved iz člena 4(c) PJ morala načeloma v celoti uporabiti, razen če bi lahko Komisija te pomoči, bodisi posebej za jeklarski sektor bodisi ne, štela za pomoči, imenovane „Skupnostne“ in torej združljive s pravilnim delovanjem skupnega trga. Tako je namreč treba razlagati druga pravila o pomoči jeklarstvu ter naslednja pravila vključno s šestimi pravili o pomoči jeklarstvu, na katerih temelji izpodbijana odločba.
- 115 Čeprav se tako od drugih pravil o pomoči jeklarstvu dalje pravila nanašajo na „vse pomoči jeklarstvu [...], bodisi posebne bodisi ne“, je cilj te določbe zgolj členu 4(c) PJ povrniti izvirno področje uporabe, saj slednji ne razlikuje med prepovedanimi vrstami pomoči.
- 116 V obravnavanem primeru so, kot je Sodišče prve stopnje ugotovilo v okviru presoje prvega tožbenega razloga, davčni ukrepi, s členom 3 ZRFG določeni v korist tožeče stranke, državne pomoči in zato zanje velja člen 4(c) PJ.

- 117 Zato kljub negotovosti, ki jo je v obravnavanem primeru lahko povzročila sprememba razlage Komisije, ki bo v nadaljevanju obravnavana v okviru presoje sedmega tožbenega razloga, iz tega izhaja, da je Komisija v uvodni izjavi 66 izpodbijane odločbe pravilno štela, da se v zadevnem primeru uporabi člen 4(c) PJ in ne člen 67 PJ.
- 118 Drugi razlog, ki se nanaša na domnevno napačno razlogo člena 4(c) PJ in člena 67 PJ, je treba torej zavriniti.

*Tretji tožbeni razlog: neuporaba člena 95 PJ*

Trditve strank

- 119 Tožeča stranka meni, da je treba, če Sodišče prve stopnje ne bi sprejelo razloga napačne razlage člena 67 PJ, priznati, da je Komisija storila napako, ker po uradni dolžnosti ni preverila, ali bi bilo mogoče davčne ukrepe, ki izhajajo iz člena 3 ZRFG, razglasiti za združljive s skupnim trgov glede na vse cilje Pogodbe ESPJ (členi od 2 do 4 PJ). V svojem ugovoru je tožeča stranka natančno navedla, da Komisija nima diskrecijske pravice, da bi obravnavala vprašanje, ali mora opraviti nadzor na podlagi člena 95 PJ. Njena diskrecijska pravica se naj bi omejevala zgolj na razlogo in uporabo členov 2 , 3 in 4 PJ, ki so omenjeni v členu 95 PJ.
- 120 Tožeča stranka izpodbija trditev Komisije, navedeno v uvodni izjavi 123 izpodbijane sodbe, po kateri ji sodba Sodišča prve stopnje, izdana v zadevi Irish Steel (sodba Sodišča prve stopnje z dne 7. julija 1999 v zadevi Wirtschaftvereinigung Stahl proti Komisiji, T-106/96, Recueil, str. II-2155), na podlagi člena 95 PJ preprečuje

odobriti pomoči, ki ne izpolnjujejo meril za odobritev, določenih s pravili o pomoči jeklarstvu. Po mnenju tožeče stranke je v navedeni sodbi Sodišče prve stopnje odločilo tako, da je prepoved, navedena v vsakih od pravil, veljavna le za pomoči, ki so jih pravila naštela in ki so jih štela za združljive s Pogodbo ESPJ, Komisija pa je na ta pravila vezana le, ko presoja združljivost pomoči, določenih v pravilih, s Pogodbo. Po mnenju tožeče stranke se zunaj tega primera pravila o pomoči jeklarstvu niso uporabila in zato ni mogoče prejudicirati odločitve Komisije, ki temelji na členu 95 PJ. Ker pravila o posebnih amortizacijah, določena v členu 3 ZRFG, ne ustrezajo opredelitvi pomoči, določenih s pravili o pomoči jeklarstvu, tožeča stranka meni, da sprejetje odločbe iz naslova 95 PJ ni bilo izključeno.

- 121 Tožeča stranka dodaja, da je bilo glede na cilje Pogodbe ESPJ, kot so navedeni v členih 2, 3 in 4 PJ, priznanje združljivosti člena 3 ZRFG resnično nujno, da bi se zagotovilo, da je dovolj spodbud, da bi podjetja razvijala in izboljšala [člen 3(d) PJ] proizvodni potencial svojih obratov v obmejnih regijah ter da bi se te regije izognile množičnemu izseljevanju delovne sile ter gospodarskemu opustošenju (člen 2, drugi pododstavek, PJ). Po mnenju tožeče stranke gre za iste politične razloge, ki so avtorje Rimske pogodbe zaradi umetne delitve Evrope privedli do tega, da so v členu 87(2)(c) ES razglasili, da so podpore, odobrene nekaterim obmejnim območjem, združljive s skupnim trgov. Tako bi bilo treba glede na cilje, ki jih zasleduje Pogodba ESPJ, upoštevati tudi te razloge. V obravnavanem primeru naj Komisija v okviru člena 95 PJ ne bi zadostila tej presoji.

- 122 Intervenient poudarja, da neizvedba notifikacije države članice na podlagi člena 95 PJ ni zadostna, da bi Komisijo oprostili ali ji celo preprečili, da prevzame pobudo na podlagi te določbe in morebiti razglasi pomoči za združljive s skupnim trgov.

- 123 Intervenient še navaja, da pravila o pomoči jeklarstvu ne omenjajo posebnega primera nadomestila škode, ki je nastala zaradi delitve Nemčije. Neuporaba pravil o pomoči jeklarstvu naj bi izhajala tudi iz sodbe, izdane v zadevi Irish Steel, točka 120 zgoraj, po kateri so lahko pomoči, ki ne spadajo v kategorije, ki jih določajo navedena pravila, predmet posamične izjeme na podlagi člena 95 PJ. Po mnenju intervenienta se torej, ker ti ukrepi za kompenzacijo škode v nobenem primeru ne morejo biti izenačeni z regionalno pomočjo v smislu pravil o pomoči jeklarstvu, navedena pravila v zadevnem primeru niso mogla uporabiti in tako niso bila v nasprotju z odločbo Komisije, sprejeto na podlagi člena 95 PJ.
- 124 Končno intervenient Komisiji očita, da je naredila očitno napako pri presoji ob izvajanju svoje diskrecijske pravice na podlagi člena 95 PJ. Izvor te napake naj bi bilo dejstvo, da Komisija pomoči za nadomestilo škode, ki je bila povzročena določenim zadevnim obmejnimi nemškimi regijam, ni presodila z vidika posebne škode, ki jo je povzročila višja sila, kar je bila delitev Nemčije, ampak le na podlagi meril, določenih s pravili o pomoči jeklarstvu, ki se v obravnavanem primeru ne uporabijo. V vsakem primeru intervenient meni, da bi morala Komisija, ker je škoda, ki jo je povzročila delitev Nemčije, predstavljala položaj, ki s Pogodbo ESPJ ni bil predviden, obravnavan primer presoditi na podlagi meril iz člena 87(2)(c) ES.
- 125 Prvič, tožena stranka odvrta, da je kljub temu, da je sodna praksa Skupnosti priznala možnost, da se posamično odločbo sprejme na podlagi člena 95 PJ poleg uporabe pravil za pomoči jeklarstvu, in to za pomoči, ki jih pravila o pomoči jeklarstvu ne predvidevajo, sprejetje take odločbe podrejeno presoji Komisije. Ni mogoče govoriti o obveznosti Komisije in še manj o obveznosti preverjanja po uradni dolžnosti. Komisija naj bi torej imela možnost presojati, ali določeni dejavniki upravičujejo natančno uporabo člena 95 PJ. Pri tem se tožena stranka sklicuje na uvodno izjavo 124 izpodbijane odločbe, v kateri navaja, da je opravila presojo na podlagi člena 95 PJ in da je odločila, da na podlagi navedenega člena odločbe ne bo sprejela.

126 Drugič, po mnenju tožene stranke izpodbijana odločba ne zadeva ZRFG kot takega, temveč posebne amortizacije in vzpostavitev neobdavčenih rezervacij in rezerv s strani tožeče stranke, torej individualne pomoči. Kar zadeva vprašanje, ki se nanaša na nujnost odločbe na podlagi člena 95 PJ, torej ni relevantno, ali je bil ZRFG nujen za zagotovitev, da je dovolj spodbud za podjetja, da bi razvijala ali izboljšala proizvodni potencial svojih obratov v obmejnih območjih, in za zagotovitev, da v teh območjih ne bi bilo trajnih izgub delovnih mest. Po mnenju tožene stranke bi bilo treba dokazati, da so bile posebne amortizacije in neobdavčene rezervacije in rezerve neobhodno potrebne za izvedbo določenih investicij, za katere velja Pogodba ESPJ, česar tožeča stranka ni storila.

127 V stališčih o intervencijski vlogi tožena stranka navaja še, da je v skladu s sodno prakso Sodišča edini cilj člena 95, prvi pododstavek, PJ, da se vpelje sistem posebnih odstopanj od Pogodbe ESPJ, da bi se Komisiji omogočilo, da se odzove na nepredvideno situacijo. Komisija ne bi mogla odobriti dodelitve državnih pomoči, ki niso neobhodno potrebne za doseg ciljev Pogodbe ESPJ in ki povzročajo izkrivljanje konkurence.

## Presoja Sodišča prve stopnje

### — Predhodne ugotovitve

128 Treba je spomniti, da določbe člena 95 PJ Komisijo pooblašajo za sprejetje odločitve ali priporočila s soglasjem Sveta, ki sklepa soglasno in po posvetovanju s Svetovalnim odborom ESPJ v primerih, ki jih Pogodba ne predvideva, v katerih je ta odločba ali priporočilo za delovanje skupnega trga premoga in jekla v skladu z

določbami člena 5 PJ nujno za doseg enega od ciljev Skupnosti, kot so določeni v členih 2, 3 in 4 PJ.

- 129 Glede na sestavo Pogodbe člen 4(c) PJ ne nasprotuje temu, da bi Komisija ob uporabi člena 95, prvi in drugi pododstavek, PJ izjemoma odobrila pomoči, ki jih načrtujejo države članice in ki so združljive s cilji Pogodbe (sodba Sodišča prve stopnje z dne 24. oktobra 1977 v zadevi EISA proti Komisiji, T-239/94, Recueil, str. II-1839, točka 63), da bi se odzvala na nepredvidene situacije.
- 130 Na področju državnih pomoči je imela Komisija pri uporabi člena 95, prvi in drugi pododstavek, PJ dva pristopa. Po eni strani je sprejela splošne odločbe, torej pravila o pomoči jeklarstvu, ki določajo splošen odstop od prepovedi državnih pomoči, kar zadeva določene kategorije pomoči. Po drugi strani je sprejela individualne odločbe, ki izjemoma odobravajo posebne pomoči.
- 131 Tako člen 4(c) PJ Komisiji ne prepoveduje, da bodisi na podlagi kategorij, posebej določenih s pravili o pomoči jeklarstvu, bodisi za državne pomoči, ki ne spadajo v te kategorije, odobri državne pomoči ob neposrednem opiranju na člen 95, prvi in drugi pododstavek, PJ (glej v tem smislu sodbe EISA proti Komisiji, točka 129 zgoraj, točke od 70 do 72; Forges de Clabecq proti Komisiji, točka 62 zgoraj, točka 79, in DSG proti Komisiji, točka 28 zgoraj, točka 204).
- 132 V obravnavanem primeru je Komisija uporabo člena 95 PJ odklonila iz naslednjih razlogov:

- „(121) Komisija najprej pripominja, da Nemčija pri njej ni vložila formalne zahteve, da bi v tej zadevi začela postopek po členu 95 [P].
- (122) Sistem, ki ga vzpostavlja Pogodba ESPJ na področju državnih pomoči, Komisiji dopušča, da pod določenimi pogoji in ob upoštevanju postopka, določenega v členu 95 [P], odobri dodelitev državnih pomoči v vseh primerih, ki niso predvideni s Pogodbo, če se taka odločba zdi nujna, da se za delovanje skupnega trga premoga in jekla v skladu z določbami člena 5 uresniči eden od ciljev Skupnosti, kot so definirani v členih 2, 3 in 4.
- (123) Glede na sodbo Sodišča prve stopnje z dne 7. julija 1999 [Wirtschaftsvereinigung Stahl proti Komisiji, T-106/96, Recueil, str. II-2155] opustitev notifikacije ni zadostna, da bi Komisijo oprostila ali ji celo preprečila prevzem iniciative na podlagi člena 95 [P] in da bi morebiti pomoči razglasila za združljive s skupnim trgov. Vendar ista sodba v točki 42 določa, da je Komisija vezana na splošni sistem, ki ga vzpostavljajo pravila [o pomoči jeklarstvu], kadar presoja združljivost pomoči, določenih z navedenimi pravili, s Pogodbo. Torej teh pomoči ne bi mogla odobriti z individualno odločbo, ki nasprotuje splošnim pravilom, določenim s temi pravili. Regionalne pomoči za investicije pa [pravila o pomoči jeklarstvu] v veljavi od 1986 dopuščajo le v izčrpno določenih območjih, ki ne zajemajo področja, kjer so bile realizirane investicije, subvencionirane s posebno amortizacijo in z neobdavčenimi rezervacijami in rezervami. Zato je Komisija zaključila, da se člen 95 [P] v zadevnem primeru ne sme uporabiti.
- (124) Poleg tega ob sklicevanju na diskrecijsko pravico za to področje Komisija meni, da nima opravka s primerom, ki ne bi bil predviden v Pogodbi, v katerem bi bila za dosego enega od ciljev Skupnosti, kot so določeni v členih 2, 3 in 4 [P], potrebna odločba o odobritvi. Namen podeljenih pomoči na primer ni bil, da se nemški jeklarski industriji zagotovi sanirano in preživetja

zmožno strukturo. Nemčija se tudi nikoli ni sklicevala na morebiten načrt zmanjšanja zmogljivosti zadevne skupine v neposredni zvezi z opustitvijo posebne amortizacije in neobdavčenih rezervacij in rezerv. Odobritev pomoči na podlagi člena 95 [PJ] torej tukaj ne bi bila upravičena.

(125) Še več, v okviru razvoja gospodarskega in finančnega položaja jeklarskega sektorja na začetku 90 let in individualnih odločb, sprejetih na podlagi člena 95 [PJ], s katerimi so bile obravnavane pomoči za prestrukturiranje številnih podjetij, sta Svet in Komisija v skupni deklaraciji v zapisniku Sveta z dne 17. decembra 1993 navedla, da „brez vpliva na pravico vsake države članice, da zahteva odločbo na podlagi člena 95 [PJ] in v skladu z ugotovitvami Sveta z dne 25. februarja 1993 Svet izjavlja, da je trdno odločen preprečiti vsakršno novo izjemo na podlagi člena 95 za pomoči v korist določenega podjetja.“

133 Iz teh razlogov izhaja, da je Komisija zavrnila uporabo člena 95 PJ predvsem s sklicevanjem na točko 42 sodbe *Wirtschaftsvereinigung Stahl* proti Komisiji, točka 120 zgoraj, po kateri bi lahko državno pomoč, ki jo določajo pravila o pomoči jeklarstvu, na podlagi člena 95 PJ odobrila le, če taka individualna odobritev ne bi nasprotovala splošnim pravilom, ki so jih uvedla ta pravila (uvodna izjava 123 izpodbijane odločbe). Naprej iz uvodne izjave 124 izpodbijane odločbe izhaja, da je Komisija v zadevnem primeru menila, da pogoji za uporabo člena 95 PJ niso bili izpolnjeni.

134 Zato v nasprotju s tem, kar zatrjuje tožeča stranka, Komisija ni zavrnila presoje, ali bi se člen 95 PJ v zadevnem primeru lahko uporabil. Nedvomno je namreč, da je Komisija v uvodni izjavi 124 izpodbijane odločbe in kljub nevrožitvi zahteve Zvezne republike Nemčije za uporabo člena 95 PJ preverila, ali je bilo mogoče to določbo uporabiti. Vendar pa je štela, da v okoliščinah zadevnega primera pogoji za uporabo

te določbe niso bili izpolnjeni. Glede na to ni treba odločiti o očitku, ki ga tožeča stranka uveljavlja glede Komisijine napačne razlage sodbe *Wirtschaftsvereinigung Stahl* proti Komisiji, točka 120 zgoraj, saj je Komisija kljub tej razlagi v uvodni izjavi 124 izpodbijane odločbe vseeno menila, da je treba presoditi, ali so v zadevnem primeru izpolnjeni pogoji za uporabo člena 95 PJ.

- 135 Ob upoštevanju teh pojasnil je treba preveriti, ali je, kot poudarja tožeča stranka, Komisija storila napako pri presoji s tem, da za prepoved pomoči, določeno s členom 4(c) PJ, ni uporabila izjeme iz člena 95 PJ.

— Domnevna napaka pri presoji uporabe člena 95 PJ

- 136 Najprej je treba spomniti, da ni sporno, da ima Komisija na podlagi člena 95 PJ diskrecijsko pravico, da ugotovi, ali so pomoči nujno potrebne za dosego ciljev Pogodbe (v tem smislu glej sodbo Sodišča prve stopnje *EISA* proti Komisiji, točka 129 zgoraj, točka 72; sodbo z dne 7. julija 1999 v zadevi *British Steel* proti Komisiji, T-89/96, Recueil, str. II-2089, točka 47, in sodbo *Wirtschaftsvereinigung Stahl* proti Komisiji, točka 120 zgoraj, točka 43).

- 137 Tukaj se mora nadzor zakonitosti omejiti na presojo, ali Komisija ni prekorčila omejitev glede diskrecijske pravice z izkrivljanjem dejstev oziroma z očitno napako pri presoji dejstev ali z zlorabo pooblastil ali postopka (glej zlasti sodbo *Wirtschaftsvereinigung Stahl* proti Komisiji, točka 120 zgoraj, točka 63).

- 138 Da bi ugotovili, da je Komisija storila očitno napako pri presoji dejstev, ki bi upravičila razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe, morajo biti dokazi, ki jih je predložila tožeča stranka, zadostni, da se presoja dejstev iz zadevne odločbe ne zdi verjetna (sodba Sodišča z dne 12. decembra 1996, AIUFFASS in AKT proti Komisiji, T-380/94, Recueil, str. II-2169, točka 59).
- 139 V tem pogledu je treba poudariti, da je tožeča stranka navedla le, da bi moralo biti glede na cilje Pogodbe ESPJ, kot so navedeni v členih 2, 3 in 4 PJ, priznanje združljivosti člena 3 ZRFG s Pogodbo nujno za zagotovitev, da je dovolj spodbud, da bi podjetja razvijala in izboljšala [člen 3(d) PJ] proizvodni potencial svojih obratov v obmejnih regijah ter da bi se te regije izognile množičnemu izseljevanju delovne sile in gospodarskemu opustošenju (člen 2, drugi pododstavek, PJ). Takega splošnega zatrjevanja ni mogoče šteti za zadostno, da bi se presoja Komisije izkazala za nesprejemljivo.
- 140 Poleg tega je treba ugotoviti, da tožeča stranka ne navaja nobenega dejavnika, s katerim bi bilo mogoče izkazati, da so bile pomoči za investicije v obliki posebnih amortizacij in neobdavčenih rezervacij in rezerv, od katerih je imela korist, neobhodno potrebne za doseg ciljev Pogodbe ESPJ.
- 141 Zgolj sklicevanja tožeče stranke na sporočilo Zvezne republike Nemčije z dne 14. januarja 2000, po katerem naj bi bilo očitno, da naj bi pomoči, ki so bile na podlagi člena 87(2) ES razglašene za združljive, prav tako bile namenjene ciljem Pogodbe ESPJ, ki so določeni v členih 2 in 3 PJ, ni mogoče šteti za izkaz nujnosti zadevnih pomoči v smislu člena 95 PJ. V zvezi s tem je dovolj navesti, da se po eni strani člen 87(2) ES v okviru Pogodbe ESPJ ne uporablja in da je po drugi strani o nujnosti pomoči v smislu člena 95 PJ treba presoditi glede na cilje Pogodbe ESPJ, med katerimi ni pomoči, ki so na podlagi člena 87(2) ES razglašene za združljive.

- 142 V vsakem primeru Sodišče prve stopnje meni, da Komisija, da bi zavrnila morebitno uporabo člena 95 PJ, ni naredila očitne napake pri presoji s tem, da je v uvodni izjavi 124 izpodbijane odločbe navedla, da se Zvezna republika Nemčija ni sklicevala na morebiten načrt zmanjšanja zmogljivosti v skupini Salzgitter v neposredni zvezi z dodeljenimi pomočmi.
- 143 Kar zadeva sektor, ki se ubada z očitno preveliko zmogljivostjo, kot je jeklarski sektor, bi se namreč lahko zmanjševanje proizvodne zmogljivosti dejansko zdelo nujno za doseg ciljev Pogodbe v okviru pomoči, ki se jih lahko odobri z individualno odločbo na podlagi člena 95 PJ. Tako lahko tako zmanjševanje vpliva na ohranitev razmer, ki podjetja spodbujajo, da razvijajo in izboljšujejo svoj proizvodni potencial [člen 3(d) PJ] ali posodobijo proizvodnjo [člen 3(g) PJ]. Poleg tega se v okviru prekomernih zmogljivosti jeklarskega sektorja z uporabo takih meril prepreči dajanje prednosti negotovim gospodarskim pobudam, ki zgolj okrepijo neravnotežje na zadevnih trgih in zato niso primerne za učinkovito in trajno rešitev razvojnih težav zadevnih območij in podjetij.
- 144 Upoštevajoč različnost ciljev, določenih s Pogodbo, in proste roke Komisije, ko zagotavlja neprestano usklajevanje teh različnih ciljev z izvajanjem diskrecijske pravice, da bi zadostila skupnemu interesu (v tem smislu glej zlasti sodbo *Wirtschaftsvereinigung Stahl* proti Komisiji, točka 120 zgoraj, točka 65, in navedeno sodno prakso), v zadevnem primeru to, da je Komisija uporabila merilo zmanjšanja proizvodne zmogljivosti, ni očitna napaka pri presoji v okviru preizkusa možnosti uporabe člena 95 PJ.
- 145 Ker pa Komisija ni mogla šteti, da so zadevne pomoči za investicije zmanjševale proizvodno zmogljivost tožeče stranke, zlasti ker je Zvezna republika Nemčija ni

obvestila o morebitnem načrtu zmanjšanja zmogljivosti, ni mogla zaključiti, da je bil namen zadevnih pomoči doseči pogodbene cilje.

146 Tretji tožbeni razlog je treba torej v celoti zavriniti.

147 Iz vsega zgoraj navedenega lahko sklepamo, da je Komisija pravilno ugotovila, da so davčni ukrepi, ki izhajajo iz člena 3 ZRFG in od katerih je imela korist tožeča stranka, državne pomoči, nezdružljive s skupnim trgov. Sodišče prve stopnje meni, da je treba v nadaljevanju obravnavati sedmi tožbeni razlog, ki se nanaša na kršitev načela pravne varnosti, ker je Komisija od Zvezne republike Nemčije zahtevala, da od tožeče stranke terjajo pomoči, ki so bile razglašene za nezdružljive.

*Sedmi tožbeni razlog: kršitev načela pravne varnosti*

Trditve strank

148 Tožeča stranka najprej opozarja, da se glede na uvodno izjavo 81 izpodbijane odločbe zdi, da Komisija zastopa stališče, po katerem je časovna omejitev pravice do vračila pomoči v okviru Pogodbe ESPJ, za razliko od tega, kar je določeno v okviru Pogodbe ES, na splošno izključena, ker bi „nasprotovala temeljnemu načelu Pogodbe ESPJ“, po katerem so državne pomoči absolutno prepovedane. Po mnenju tožeče stranke naj bi taka trditev ustvarila razliko med pravno ureditvijo pomoči, za katere velja Pogodba ESPJ, in pomoči, za katere velja Pogodba ES, ki je dejansko ni

niti v duhu ali zasnovi teh pogodb niti v praksi Komisije. Domneven absoluten značaj prepovedi naj ne bi nasprotoval spoštovanju načela pravne varnosti in priznavanju zastaralnega roka.

- 149 Po mnenju tožeče stranke lahko sklepamo, da se je na načelo pravne varnosti prav tako mogoče sklicevati na področju Pogodbe ESPJ. Poleg tega naj bi pri tem šlo za splošno pravno načelo, katerega uporaba se prav tako zahteva v okviru prava pomoči in o katerem Komisija ne more odločiti.
- 150 Tožeča stranka nato zatrjuje, da je namen zahteve za vračilo pomoči, ki jo določa pravo Skupnosti, odvzem nezakonito pridobljenih konkurenčnih prednosti, ki so podjetju uporabniku omogočila ponujanje nižje cene kot konkurentom. Vendar po mnenju tožeče stranke Komisija v zadevnem primeru ni ničesar ugotovila o učinkih posebnih amortizacij, določenih v členu 3 ZRFG, na konkurenco.
- 151 Pooblastilo Komisije, da zahteva vrnitev pomoči, naj bi bilo v vsakem primeru podrejeno zastaralnemu roku desetih let. Komisija bi v zadevnem primeru morala upoštevati ta rok, določen v členu 15 Uredbe Sveta (ES) št. 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena [88] Pogodbe ES (UL L 83, str. 1), ker naj bi bil ta rok rezultat tehtanja med načelom pravne varnosti in zapovedano ponovno vzpostavitev neizkrivljene konkurence.
- 152 Končno je v odgovoru na pisno vprašanje Sodišča prve stopnje, naj tožeča stranka utemelji in natančneje opredeli nekatere od svojih trditev, slednja navedla, da je od let 1980/1981 na Komisijo redno naslavljala poslovna poročila in letne računovodske izkaze, zlasti na ustrezne službe, ki naj bi bile takrat v okviru sistema upravljanja z jeklarskimi kvotami, vpeljanega v osemdesetih letih, in s tem povezanimi

dejavnostmi Komisije za prestrukturiranje evropske jeklarske industrije pristojne za presojo pomoči in prestrukturiranje v jeklarskem sektorju. Te trditve so bile ponovljene pred Sodiščem prve stopnje.

- 153 V svojih vlogah se intervenient sklicuje na sodbo Acciaierie di Bolzano proti Komisiji, točka 90 zgoraj, točka 69, s katero je Sodišče prve stopnje potrdilo, da zato, ker ob sprejetju zadevne odločbe, ki je povod za sodbo v tej zadevi, ni bil določen zastaralni rok, Komisija tega ni bila dolžna upoštevati, ko je sprejela navedeno odločbo. Iz te sodbe naj bi izhajalo, da bi Sodišče prve stopnje vprašanje zastaranja obravnavalo drugače, če bi Uredba št. 659/1999 ob sprejetju sporne odločbe že veljala. Intervenient meni, da bi bilo mogoče podredno uporabo člena 15 Uredbe št. 659/1999 za državne pomoči, ki spadajo v Pogodbo ESPJ, če bi bila mogoča subsidiarna uporaba Pogodbe ES in določb sekundarne zakonodaje, sprejetih na njeni podlagi, za področja, za katere velja Pogodba ESPJ, izključiti samo, če bi mu Pogodba ESPJ nasprotovala, kar naj v zadevnem primeru ne bi bilo podano.
- 154 Tožena stranka napotuje na uvodno izjavo 80 izpodbijane odločbe in na sodbo Sodišča prve stopnje z dne 15. septembra 1998 v zadevi BFM in EFIM proti Komisiji (T-126/96 in 127/96, Recueil, str. II-3437, točka 67), v skladu s katero „mora zakonodajalec Skupnosti za izpolnjevanje naloge, ki je v zagotavljanju pravne varnosti, zastaralni rok načeloma določiti vnaprej“. Tožena stranka poudarja, da v zadevnem primeru to ni bilo storjeno.
- 155 Kar zadeva trditve glede subsidiarne uporabe Uredbe št. 659/1999, tožena stranka pripominja, da slednja zadeva zgolj Pogodbo ES in da njene uporabe z razlago prava ni mogoče razširiti na področje Pogodbe ESPJ. Samo zakonodajalec Skupnosti naj bi bil pooblaščen, da to stori. Sodba Acciaierie di Bolzano proti Komisiji, točka 90 zgoraj, naj tega ne bi v ničemer spremenila. Čeprav drži, da je navedena uredba

veljala ob sprejetju izpodbijane odločbe, pa Pogodba ESPJ vendarle ni določala zastaralnega roka in tak rok se torej ne uporablja.

- 156 Končno je tožena stranka v odgovoru na pisna vprašanja, ki jih je postavilo Sodišče prve stopnje, navedla, da ni bilo pomembno, ali je bila obveščena ali ne o letnih računovodskih izkazih, ki jih je posredovala tožeča stranka, saj to posredovanje ne bi moglo nadomestiti obvestila v okviru postopka za državne pomoči.

#### Presoja Sodišča prve stopnje

- 157 Najprej je treba poudariti, da je Komisija v uvodni izjavi 81 izpodbijane odločbe navedla:

„V okviru ESPJ so prepovedane vse nacionalne pomoči razen izjemne odobritve po [pravilih o pomoči jeklarstvu], sprejetih na podlagi člena 95 [PJ]. Ta položaj se v osnovi razlikuje od položaja, ki ga ureja člen 87(1) in (3) [ES], po katerem ima Komisija široko polje proste presoje in se ne srečuje z absolutno prepovedjo pomoči, temveč z morebitno nezdružljivostjo. Čeprav je pravilo o zastaranju, določeno z Uredbo [...] št. 659/1999, nujno z vidika načela pravne varnosti v položaju, ki ga ureja Pogodba ES, zastaranje nima smisla v sektorju ESPJ, za katerega še naprej velja popolna ‚prepoved‘ pomoči. Ta ‚prepoved‘ Pogodbe ESPJ je tista, ki zagotavlja pravno varnost, ker so brez posebne odobritve pomoči nezakonite. Časovna omejitev preizkusa ukrepov bi bila v nasprotju s tem temeljnim načelom Pogodbe ESPJ.“

- 158 Te navedbe ne vzdržijo preizkusa.

- 159 Nedvomno drži, da mora biti za izpolnitev svoje naloge zastaralni rok določen vnaprej. Določitev tega roka in pravil za njegovo uporabo je v pristojnosti zakonodajalca Skupnosti. Vendar slednji ni posredoval, da bi določil zastaralni rok na področju nadzora pomoči, dodeljenih na podlagi Pogodbe ESPJ (glej zlasti sodbo Falck in Acciaierie di Bolzano proti Komisiji, točka 62 zgoraj, točka 139).
- 160 Vendar je treba spomniti, da je temeljna zahteva pravne varnosti v njenih različnih pojavnih oblikah zagotavljanje predvidljivosti pravnih položajev in razmerij, za katere velja pravo Skupnosti (sodba Sodišča z dne 15. februarja 1996 v zadevi Duff in drugi, C-63/93, Recueil, str. I-569, točka 20, in sodba Sodišča prve stopnje z dne 19. marca 1997 v zadevi Oliveira proti Komisiji, T-73/95, Recueil, str. II-381, točka 29).
- 161 Kršitev temeljne zahteve pravne varnosti s strani Komisije v obravnavanem primeru v nasprotju s tem, kar je Komisija poudarila pred Sodiščem prve stopnje, ne more biti izključena niti zaradi neobstoja zastaralnega roka niti zaradi neizvršitve predhodne obvestitve o zadevnih ukrepih pomoči Zvezne republike Nemčije v skladu s postopkom, določenim v okviru Pogodbe ESPJ.
- 162 V tem pogledu je treba najprej pripomniti, da v zadevi, v kateri je bila izdana sodba Falck in Acciaierie di Bolzano proti Komisiji, točka 62 zgoraj, Sodišče ni izključilo možnosti, da ugotovi in glede na okoliščine primera sankcionira Komisijino kršitev načela pravne varnosti v okviru sprejetja odločbe, ki zahteva izterjavo pomoči, kljub neobstoju zastaralnega roka in predhodne obvestitve o pomočeh (sodba Falck in Acciaierie di Bolzano proti Komisiji, točka 62 zgoraj, točka 140).

- 163 Poleg tega je treba spomniti, da se v obravnavanem primeru na kršitev načela pravne varnosti sklicuje tožeča stranka, uporabnica zadevnih pomoči. Mehanizem nadzora in presoje državnih pomoči, ki ga urejajo določbe šestih pravil o pomoči jeklarstvu, pa uporabniku pomoči ne nalaga posebne obveznosti. Po eni strani je obveznost predhodne priglasitve in prepoved izvajanja programov pomoči, določenih v členu 6 šestih pravil o pomoči jeklarstvu, naslovljena na državo članico. Po drugi strani je država članica obenem naslovnik odločbe, s katero Komisija ugotovi nezdržljivost pomoči in jo pozove, da jo ukine v roku, ki ga določi (glej po analogiji v okviru Pogodbe ES sodbo Sodišča z dne 11. julija 1996 v zadevi SFEI in drugi, C-39/94, Recueil, str. I-3547, točka 73). Ker je v okviru nadzora državnih pomoči na podlagi Pogodbe ESPJ država članica edini institucionalni sogovornik Komisije (v tem smislu glej sodbo Sodišča prve stopnje z dne 31. marca 1998 v zadevi Preussag Stahl proti Komisiji, T-129/96, Recueil, str. II-609, točka 80), tožeča stranka torej ne more biti odgovorna za opustitev predhodne obvestitve o zadevnih pomočeh.
- 164 Slediti stališču Komisije bi imelo za posledico, da se v njeno pristojnost odrejanja vračila pomoči ne bi moglo poseči samo zato, ker država članica ni opravila predhodne priglasitve te pomoči, pri čemer se ta nepravilnost ne more pripisati uporabniku pomoči.
- 165 Nedvomno drži, da je sodišče Skupnosti izključilo, da bi uporabnik pomoči lahko imel legitimno pričakovanje glede zakonitosti pomoči, če je bila ta odobrena ob kršitvi določb o postopku predhodnega nadzora državnih pomoči, razen v izjemnih okoliščinah. Preudaren gospodarski subjekt bi ponavadi moral biti sposoben ugotoviti, ali se je ravnalo v skladu s postopkom (sodbi Sodišča z dne 20. septembra 1990 v zadevi Komisija proti Nemčiji, C-5/89, Recueil, str. I-3437, točka 14, in z dne 14. januarja 1997 v zadevi Španija proti Komisiji, C-169/95, Recueil, str. I-135, točka 51; sodbe Sodišča prve stopnje v zadevi Preussag Stahl proti Komisiji, točka 163 zgoraj, točka 77; z dne 29. septembra 2000 v zadevi CETM proti Komisiji, T-55/99, Recueil, str. II-3207, točka 121, in ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi proti Komisiji, točka 110 zgoraj, točka 182).

- 166 Vendarle se tožeča stranka ne sklicuje na legitimno pričakovanje v zvezi z zakonitostjo pomoči, temveč na kršitev načela pravne varnosti, ki ne more biti omejena na pogoje, določene za to, da pri uporabniku pomoči vzbudi legitimno pričakovanje.
- 167 Treba je torej preveriti, ali je v obravnavanem primeru Komisija ravnala v nasprotju z načelom pravne varnosti.
- 168 Glede tega je treba izhajati iz položaja, ki ga je ustvarila odločba Komisije, da se ne uveljavljajo ugovori, ki jih je Komisija sprejela 4. avgusta 1971, kar zadeva uporabo ureditve pomoči, določenih s členom 3 ZRFG.
- 169 Kot je bilo navedeno v točki 67 zgoraj, je Komisija vse do prenehanja veljavnosti prvih pravil o pomoči jeklarstvu 31. decembra 1981 zagovarjala razlago, drugačno od razlage, sprejete v izpodbijani odločbi, po kateri je bila uporaba ureditve splošnih in regionalnih pomoči za jeklarstvo predmet nadzora Komisije na podlagi določb člena 67 PJ in določb členov 87 in 88 ES, ne pa določb člena 4(c) PJ.
- 170 Na podlagi te razlage je torej bilo mogoče do 31. decembra 1981 šteti, da je ureditev splošnih in regionalnih pomoči, pri katerih Komisija ni uveljavljala ugovorov na podlagi členov 87 in 88 ES – kot je po odločbi Komisije z dne 4. avgusta 1971 veljalo za člen 3 ZRFG –, lahko zakonito bila v korist jeklarskim podjetjem.

- 171 Nasprotno je po uveljavitvi drugih pravil o pomoči jeklarstvu 1. januarja 1982 in poznejših pravil Komisija vpeljala enoten sistem, namenjen zagotavljanju enotnega obravnavanja vseh pomoči jeklarstvu v okviru le enega postopka, ki pokriva tako posebne pomoči (torej pomoči, ki so odobrene na podlagi ureditev, katerih poglobitveni cilj ali učinek je dajati prednost jeklarskim podjetjem) kot neposebne pomoči, še zlasti tiste, ki so odobrene na podlagi ureditev splošnih ali regionalnih pomoči. Razlog za vpeljavo tega sistema so bila prizadevanja, da se z določitvijo progresivnega ukinjanja pomoči prične z nujno potrebnim prestrukturiranjem jeklarske industrije v krizi. Vendar pa določbe drugih pravil o pomoči jeklarski industriji niso določale posledic, ki naj bi izhajale iz tega novega sistema ureditev predhodno odobrenih programov splošnih ali regionalnih pomoči.
- 172 Od tretjih pravil o pomočeh jeklarstvu [odločba Komisije št. 3484/ESPJ z dne 27. novembra 1985 o določbah Skupnosti za posebne pomoči jeklarstvu (UL L 340, str. 1)], ki so se uporabljala od 1. januarja 1986 do 31. decembra 1988, je Komisija v členu 6 pravil določila, da mora biti pravočasno obveščena, naj predloži pripombe glede „načrtov“, katerih namen je uporaba ureditev pomoči v jeklarskem sektorju, glede katerih se je že izrekla na podlagi določb Pogodbe ES. Komisija bi o načrtih pomoči iz člena 6 navedenih pravil morala biti obveščena najpozneje do 30. junija 1988.
- 173 Vendar je mogoče vsaj sprejetje tretjih pravil o pomoči jeklarstvu od datuma sprejetja teh pravil razlagati kot konkludenten odstop od neuveljavljanja ugovorov, ki izhaja iz odločbe Komisije iz leta 1971, kar zadeva podjetja, za katera velja Pogodba ESPJ in med katerimi je tudi tožeča stranka. Poleg tega ni jasno, ali je poznejša razlaga člena 3 ZRFG v korist tožeče stranke bila predmet obveznosti obvestitve o „načrtih“ iz člena 6 tretjih pravil o pomoči jeklarstvu. Ko je namreč tožeča stranka postala uporabnica prednosti, določene s členom 3 ZRFG, in to pred sprejetjem navedenih pravil, je bila v praksi še naprej deležna uporabe tega člena, za katero je izpolnjevala pogoje.

174 Zato je bil položaj, ki je nastal po sprejetju drugih in tretjih pravil o pomočeh jeklarstvu, negotov in nejasen zaradi naslednjih dejavnikov, ki jih je treba pripisati Komisiji:

— konkludenten značaj delnega odstopa – in s tem nezadostna jasnost – od neuveljavljanja ugovorov iz odločba Komisije;

— dvoumnost glede obsega delnega konkludentnega odstopa od prej navedenega neuveljavljanja ugovorov pri vprašanju, ali je bilo treba poznejšo uporabo člena 3 ZRFG priglasiti kot „načrt“ v smislu člena 6 tretjih pravil o pomoči jeklarstvu.

175 Temu negotovemu in nejasnemu položaju so se pridružile poznejše okoliščine (navedene v točkah 179 in nadaljnjih), povezane s pravnim okvirom (opisanim v nadaljevanju v točkah od 176 so 178), ki je bil vzpostavljen zaradi ugotovitve očitne krize v jeklarskem sektorju.

176 Zaradi te očitne krize je Komisija z odločbo št. 2794/80/ESPJ z dne 31. oktobra 1980 o vzpostavitvi sistema kvot jeklarske proizvodnje za podjetja jeklarske industrije (UL L 291, str.1) vpeljala sistem kvot, da bi glede na presežne zmogljivosti proizvodnje ponovno vzpostavila ravnotežje med ponudbo in povpraševanjem na trgu jekla. Podlaga za izračun teh kvot je bila referenčna proizvodnja vsakega jeklarskega podjetja skupaj z določenimi prilagoditvami, še posebej ob upoštevanju investicij ali

prizadevanj za prestrukturiranje podjetij. Za uporabo tega sistema kvot je imela Komisija na razpolago redno in hitro posredovane informacije o proizvodnji in dobavi zadevnih podjetij ter pooblastila za preverjanje podatkov, ki so ji bili posredovani, tudi na mestu samem. Ta kompleksen sistem določitve kvot in nadzora trgov, ki ga je izvajala Komisija, je sama večkrat podaljšala, izboljšala in izpopolnila.

- 177 Za prilagoditev tako urejenega sistema je Komisija vzpostavila jasno zvezo med dodelitvijo neodobrenih pomoči in proizvodnimi kvotami, da bi preprečila kumuliranje teh ukrepov. Od Odločbe Komisije št. 2177/83/ESPJ z dne 28. julija 1983 o podaljšanju sistema nadzora in proizvodnih kvot za določene proizvode podjetij jeklarske industrije (UL L 208, str. 1) dalje je namreč lahko Komisija na podlagi člena 15A te odločbe „ustrezno znižala kvote določenega podjetja, čim je [ugotovila], da so bile pri zadevnemu podjetju dodeljene pomoči, ki jih Komisija ni [odobrila] v okviru Odločbe št. 2320/81/ESPJ [druga pravila o pomoči jeklarstvu] ali da niso bili izpolnjeni pogoji, ki so v zvezi z odobritvijo pomoči“. Ta določba v nadaljevanju vsebuje: „Če pride do take ugotovitve, je podjetje izključeno iz prilagoditve [kvot] v skladu s členi 14, 14a, 14b, 14c in 16 [Odločbe št. 2177/83/ESPJ]“. Poznejše odločbe o podaljšanju sistema nadzora in kvot so v bistvu vsebovale enako besedilo kot člen 15a Odločbe Komisije št. 3485/85/ESPJ z dne 27. novembra 1985 o podaljšanju sistema nadzora in proizvodnih kvot za določene proizvode podjetij jeklarske industrije (UL L 340, str. 5) in člena 15a Odločbe Komisije št. 194/88/ESPJ z dne 6. januarja 1988 o podaljšanju sistema nadzora in proizvodnih kvot za določene proizvode podjetij jeklarske industrije (UL L 25, str.1) do 3. junija 1988. Poleg tega je treba poudariti, da je Sodišče večkrat odločilo, da sistem kvot in pravila o pomoči jeklarstvu tvorijo povezano celoto in zasledujejo skupni cilj pospeševanja nujno potrebnega prestrukturiranja za prilagoditev proizvodnje in zmogljivosti predvidenemu povpraševanju in ponovno vzpostavitev konkurenčnosti evropske jeklarske industrije ter da ni bilo niti samovoljno niti diskriminatorno, da so podatke, ki so bili pridobljeni v okviru uporabe enega od teh sistemov, uporabili v drugem (so dbe Sodišča z dne 15.

januarja 1985 v zadevi Finsider proti Komisiji, 250/83, Recueil, str. 131, točka 9; z dne 15. oktobra 1985 v zadevi Krupp in Thyssen proti Komisiji, 211/83, 212/83, 77/84 in 78/84, Recueil, str. 3409, točka 34, in z dne 7. aprila 1987 v zadevi Dillinger Hüttenwerke proti Komisiji, 226/85, Recueil, str. 1621, točka 2).

- 178 Komisija je zato nujno morala preverjati podatke o proizvodnji jeklarskih podjetij, ki jih je prejela od njih, zlasti da bi lahko ugotovila, ali je ohranjanje ali povečevanje proizvodnih zmogljivosti posledica neodobrenih pomoči, ki bi lahko nasprotovale namenu prestrukturiranja jeklarskega sektorja. Namen tega preverjanja je bil med drugim ugotoviti, ali je treba podjetjem redno in nominalno podeljene proizvodne kvote po potrebi zmanjšati. Poleg tega Komisiji niso mogle ostati neznane strožje obveznosti, ki jih je obenem naložila jeklarskim podjetjem v skladu z Odločbo Komisije št. 3320/81/ESPJ z dne 18. novembra 1981 o informacijah, ki jih morajo posredovati podjetja jeklarske industrije glede svojih investicij (UL L 333, str. 35), kot je bila spremenjena z Odločbo Komisije št. 2093/85/ESPJ z dne 26. julija 1985 (UL L 197, str. 19), v veljavi do 16. oktobra 1991, in sicer, da ji posredujejo svoje investicijske programe, vključno z njihovimi finančnimi viri, da bi pravočasno razkrila pojavitev dogodkov, ki bi lahko poslabšali neravnotežje pri proizvodni zmogljivosti.

- 179 To je okvir obveznosti, naloženih jeklarskim podjetjem, znotraj katerega je tožeča stranka, takrat še pod imenom Stahlwerke Peine – Salzgitter AG, Komisiji konec leta 1988 posredovala poslovno poročilo in letne računovodske izkaze za leti 1987/1988, iz katerih je izhajalo, da je za investicije v jeklarske obrate v Peinu in Salzgitterju v območju Zonenrandgebiet na podlagi člena 3 ZRFG uporabila posebne rezervacije (Sonderposten mit Rücklageanteil). Enake informacije so izhajale iz poročil in računskih izkazov za poznejša leta, ki jih je posredovala tožeča stranka. Vendar bi Komisija na podlagi teh informacij, katerih resničnemu posredovanju ni oporekala,

morala odkriti in ugotoviti, da o teh pomočeh ni bila obveščena, in začeti ustrezen postopek. Poleg tega je treba spomniti, da je Komisija leta 1988 ponovno preizkusila ureditev pomoči, določeno s členom 3 ZRFG, ta preizkus pa je privedel do sprejetja Odločbe z dne 14. decembra 1988 [SG (88) D/1748], da glede teh pomoči ni ugovorov.

180 Negotov in nejasen položaj, opisan v točki 174 zgoraj, skupaj z dejstvom, da Komisija kljub vedenju o pomočeh, ki jih je uporabljala tožeča stranka, dolgo ni reagirala, je tako ob kršenju zahteve po skrbnem ravnanju, ki zavezuje to institucijo, ustvaril dvoumen položaj, ki bi ga Komisija morala razjasniti, preden je izvedla kakršenkoli ukrep za zahtevanje vračila že prejetih pomoči (v tem smislu glej sodbo Sodišča z dne 9. julija 1970 v zadevi Komisija proti Franciji, 26/69, Recueil, str. 565, točke od 28 do 32).

181 Treba pa je ugotoviti, da Komisija ni začela s takim pojasnjevanjem. Še zlasti je treba poudariti, da je v poznejših različicah pravil o pomoči jeklarstvu Komisija zgolj povzela besedilo člena 6 tretjih pravil o pomoči jeklarstvu.

182 Zato glede na posebne okoliščine obravnavanega primera Komisija ni mogla zahtevati vračila pomoči, nakazanih tožeči stranki med letoma 1986 in 1995, ne da bi kršila načelo pravne varnosti.

183 Treba je torej ugoditi razlogu, ki se nanaša na kršitev načela pravne varnosti, in je zato treba člena 2 ter 3 izpodbijane odločbe razglasiti za nična, kolikor zadevata obveznost Zvezne republike Nemčije, da od tožeče stranke zahteva vračilo pomoči.

184 V teh okoliščinah Sodišče prve stopnje ob tem, da je vračilo pomoči, nakazanih tožeči stranki med letoma 1986 in 1995, izključeno, šteje, da se ni treba izreči o razlogih, ki v bistvu zadevajo zmanjšanje in izračun zneska pomoči, ki jih je treba vrniti. Kar zadeva razlog, ki se nanaša na odsotnost obrazložitve glede ugotovitve nezdržljivosti zadevnih pomoči, sodni nadzor v okviru prvih treh tožbenih razlogov tožeče stranke zadostno izkazuje, da je bila ta obveznost spoštovana.

## **Stroški**

185 V skladu s členom 87(3) Poslovnika lahko Sodišče prve stopnje odredi, naj se stroški delijo, ali odloči, naj vsaka stranka nosi svoje stroške, če vsaka stranka v nekaterih glavnih točkah dobi, v drugih glavnih točkah pa izgubi pravdo. V obravnavanem primeru so bili predlogi tožeče stranke v znatnem delu utemeljeni.

186 Zato je Sodišče glede na pravično presojo okoliščin primera odločilo, naj tožeča stranka nosi tretjino svojih stroškov in naj Komisija poleg svojih stroškov nosi dve tretjini stroškov tožeče stranke.

187 V skladu s členom 87(4), prvi pododstavek, Poslovnika Zvezna republika Nemčija nosi svoje stroške.

Iz teh razlogov je

SODIŠČE PRVE STOPNJE (četrti razširjeni senat)

razsodilo:

1. Člena 2 in 3 Odločbe Komisije 2000/797/ESPJ z dne 28. junija 2000 o državni pomoči, ki jo Nemčija izvaja v korist družbe Salzgitter AG, družbe Preussag Stahl AG in hčerinskih podjetij skupine, danes imenovanih Salzgitter AG – Stahl und Technologie (SAG), se razglasita za nična.
2. Tožeča stranka nosi tretjino svojih stroškov.
3. Komisija poleg svojih stroškov nosi dve tretjini stroškov tožeče stranke.
4. Zvezna republika Nemčija nosi svoje stroške.

Tiili

Pirrung

Mengozzi

Meij

Vilaras

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourggu, 1. julija 2004.

Sodni tajnik

Predsednica

H. Jung

V. Tiili

## Kazalo

Pravni okvir .....	II - 1943
Dejansko stanje .....	II - 1945
Postopek in stališča strank .....	II - 1947
Pravno stanje .....	II - 1949
Prvi tožbeni razlog: različne ugotovitve Komisije glede pojma državne pomoči naj bi bile napačne .....	II - 1950
Prvi del tožbenega razloga: zmotna opredelitev davčnih določb člena 3 ZRFG, ki naj bi bile splošne davčne določbe .....	II - 1950
— Trditve strank .....	II - 1950
— Presoja Sodišča prve stopnje .....	II - 1951
Drugi del tožbenega razloga: domneven kompenzacijski značaj davčnih ukrepov, določenih v členu 3 ZRFG .....	II - 1956
— Trditve strank .....	II - 1956
— Presoja Sodišča prve stopnje .....	II - 1958
Tretji del tožbenega razloga: domnevna nujnost preučitve davčnih pravil držav članic Skupnosti za ugotovitev, kaj je „normalna“ davčna obremenitev .....	II - 1964
— Trditve strank .....	II - 1964
— Presoja Sodišča prve stopnje .....	II - 1965
Četrty del tožbenega razloga: domnevna obveznost Komisije, da izkaže, da so učinki davčnih ukrepov člena 3 ZRFG na konkurenco enaki kot učinki običajne subvencije .....	II - 1967
— Trditve strank .....	II - 1967
— Presoja Sodišča prve stopnje .....	II - 1968
Drugi tožbeni razlog: zmotna razlaga člena 4(c) PJ in člena 67 PJ .....	II - 1970
Trditve strank .....	II - 1970
Presoja Sodišča prve stopnje .....	II - 1972

SALZGITTER PROTI KOMISIJI

Tretji tožbeni razlog: neuporaba člena 95 PJ .....	II - 1976
Trditve strank .....	II - 1976
Presoja Sodišča prve stopnje .....	II - 1979
— Predhodne ugotovitve .....	II - 1979
— Domnevna napaka pri presoji uporabe člena 95 PJ .....	II - 1983
Sedmi tožbeni razlog: kršitev načela pravne varnosti .....	II - 1986
Trditve strank .....	II - 1986
Presoja Sodišča prve stopnje .....	II - 1989
Stroški .....	II - 1998